

Omdat het socialer moet

Verkiezingsprogramma 2022

PvdA Den Bosch

Inhoudsopgave

Inleiding: een goed leven voor alle Bosschenaren	1
I. Van tweedeling naar vooruitgang voor iedereen	4
Betaalbaar wonen voor iedereen.....	5
Meer steun voor mensen in armoede.....	9
Meer banen & Sociale bijstand 073	12
Goed onderwijs. Gelijke kansen voor kinderen.	16
Zorg voor jong en oud: in de buurt, zonder wachtlijsten.....	21
II. Een stad van ons allemaal.....	27
Samen de baas van Den Bosch.....	28
Respect voor elkaar & samen Bosschenaar	30
Den Bosch, jongeren- en studentenstad	33
Aandacht voor álle wijken en dorpen	35
III. Stad van de toekomst: duurzaam, economisch sterk, cultuurstad van het zuiden	41
Groen en duurzaam Den Bosch.....	42
Cultuurstad van het Zuiden - voor iedereen	48
Sporten en beweging voor iedereen.....	52
Veilige wijken en dorpen.....	55
IV. Investeren in de toekomst	59
Financiën: investeren in de toekomst van mensen, voorzieningen en wijken	60

Een goed leven voor alle Bosschenaren

Een goed leven voor álle Bosschenaren. Dat is wat wij willen.

Onze stad en dorpen liggen er doorgaans prachtig bij. Straatjes en steegjes om van te houden, een rijk verenigingsleven, bruisende horeca, een rijke cultuur van carnaval tot urban. Een stad met historie die niet schuwt om de toekomst te omarmen - van het Paleiskwartier, de vernieuwing van het centrum te Rosmalen tot de ambitieuze plannen voor de Kop van 't Zand. Het is fijn om Bosschenaar te zijn.

Maar er is ook een andere kant. De prijzen voor een gemiddelde woning zijn inmiddels torenhoog. Beleggers en ontwikkelaars slaan hun slag, maar op een betaalbaar huurhuis moet je tien jaar wachten. Één op de tien gezinnen leeft in armoede, voor 3000 kinderen is een verjaardagsfeestje, muziekles of een nieuwe fiets er niet bij. En terwijl sterke scholen in de binnenstad en sportclubs in goede wijken een wachtlijst hebben, lopen scholen en clubs in zwakke wijken leeg. Wie achterblijft heeft vanaf de wieg minder kansen. Achterstand die je een leven lang achtervolgt. Letterlijk tot de dood, want in kwetsbare wijken leef je gemiddeld 15 jaar minder gezond en 7 jaar korter.

De PvdA-Den Bosch voerde daarom oppositie voor meer sociale politiek. We voorkwamen pijnlijke bezuinigingen op armoedebestrijding, op het vervoer voor kinderen met een beperking, op sport voor ouderen. We realiseerden met andere partijen dat er méér betaalbare huizen worden gebouwd. We boksten het voor elkaar dat honderden veteranen hun plekje in onze stad houden. We kwamen op voor onze ondernemers, cultuurmakers en zorgwerkers die getroffen werden door corona. En mede dankzij onze inzet is er steun voor mensen die de gasrekening niet meer kunnen betalen.

Die inzet smaakt naar meer. Onze plannen voor een socialer Den Bosch en omliggende dorpen treft u hier. Wat wij willen? Dat kinderen in kwetsbare wijken meer kansen krijgen. Dat starters niet onze gemeente ontvluchten voor een betaalbare woning. Dat het klimaatbeleid juist inwoners met weinig geld verder helpt omdat een duurzame toekomst een sociale toekomst is. Dat onze clubs en verenigingen onze stad en dorpen blijven maken tot een fantastische plek.

Het moet socialer. Zodat het voor iedereen fijn is om Bosschenaar te zijn!

Pieter Paul Slikker
Lijsttrekker PvdA-Den Bosch

I. Van tweedeling naar vooruitgang voor iedereen

Betaalbaar wonen voor iedereen

Het is prachtig wonen in de Bossche wijken en dorpen. Dat zien we helaas ook aan de prijzen. Steeds meer mensen ontvluchten Den Bosch omdat ze hier geen huis meer kunnen betalen. Beleggers slaan hun slag terwijl betaalbare koop – en huurwoningen niet te vinden zijn. De wachtlijst voor een sociale huurwoning is de afgelopen vier jaar alleen maar langer geworden. Waar je vier jaar geleden nog 7 jaar moest wachten is dat inmiddels opgelopen tot 10 jaar! We staan in de top van Nederland – een triest resultaat.

Het tij moet gekeerd. Niet de portemonnee van projectontwikkelaars maar de belangen van mensen die een woning zoeken moeten voorop staan. Daarom willen wij dat de gemeente de regie pakt op volkshuisvesting. Terwijl de afgelopen jaren er met name dure woningen zijn bijgekomen bouwen we de komende jaren met corporaties en ontwikkelaars met name sociale huurwoningen, middeldure huurwoningen en sociale koopwoningen.

We bouwen dubbele aantallen betaalbaar....

Bouwen, bouwen, bouwen alleen is niet voldoende. We moeten bouwen voor hen die in nood zitten. We maken daarom een flinke omslag. De komende jaren is minimaal 40 procent van de nieuw te bouwen woningen een sociale huurwoning. Nog eens 40 procent is bestemd voor mensen met een middeninkomen. In totaal is daarmee 80 procent van de nieuw te bouwen woningen een betaalbare woning waar dat de afgelopen jaren slechts 40 procent was. Daarmee maken we een einde aan de praktijk van de afgelopen jaren waarin 60 procent dure woningen werd gebouwd.

Én we bouwen meer!

Betaalbaar bouwen en méér bouwen. Dat helpt om de wachtlijsten terug te dringen. De woningcorporaties willen graag meer bouwen maar hebben te weinig grond. Daarom komen er momenteel slechts 200 sociale woningen per jaar bij. Dat aantal kan verdubbeld als we sneller grond beschikbaar stellen aan corporaties. Die grond is er, bijvoorbeeld bij de Groote Wielen, de Blokken en Groot Meerendonk. Samen met de corporaties bouwen we daardoor de komende jaren 400 woningen per jaar.

Meer ruimte voor tijdelijke woningen

Om versneld te bouwen gaan we veel meer tijdelijke woningen bouwen. Deze woningen zijn volwaardige woningen die inmiddels ruim vijftig jaar mee kunnen. Ze zijn verplaatsbaar maar kunnen ook blijven staan als we daar uiteindelijk voor kiezen. Binnen de bebouwde kom is er plek voor in totaal 10.000 toekomstige woningen, nog los van

locaties als de Avenue A2, Groot Meerendonk en De Blokken. Voordat daar huizen staan zijn we meer dan tien jaar verder. In de tussentijd kunnen er snel en betaalbaar tijdelijke woningen gebouwd worden. Daarmee dringen we de wachtlijsten versneld terug. Hierbij is nadrukkelijk de insteek om sociale, middeldure als dure huurwoningen te bouwen, om vast te houden aan het uitgangspunt van gemengde wijken.

Meer woonruimte voor studenten

De duizenden studenten die Den Bosch aantrekt wonen vaak noodgedwongen thuis of betalen teveel geld voor te kleine kamertjes. Na hun opleiding verlaten ze onze stad omdat ze hier niet kunnen wonen. Als we jongeren aan onze stad willen binden zijn er dus voldoende studentenwoningen nodig. We bouwen daarom leegstaande kantoorpanden om tot betaalbare jongerenwoningen en plaatsen tijdelijke woningen en Tiny Houses om studenten hier een kans te bieden.

Projectontwikkelaars bouwen voor ons

Het aanbod middeldure huurwoningen of betaalbare koopwoningen is minimaal, terwijl de vraag explosief gegroeid is. Ook inwoners die willen doorstromen vanuit een sociale huurwoning komen niet verder. Met projectontwikkelaars maken we duidelijke afspraken over welke soort woningen waar gebouwd worden, met als uitgangspunt:

- 40 procent van de nieuw te bouwen woningen is bestemd voor mensen met een middeninkomen;
- Twee derde van die woningen is een betaalbare huurwoning waarbij we zorgen voor voldoende aanbod voor juist de meest betaalbare categorie in de prijsklasse 750 – 850 euro.

Koop je een huis, dan ga je er ook in wonen!

Huizen zijn er om in te wonen, niet om in te beleggen. Daarom introduceren we in navolging van veel andere steden de woonplicht. Ons uitgangspunt: koop je een huis, dan ga je er ook in wonen!

Geen enclaves voor rijken maar gemengde wijken

Een fijne wijk is geen enclave voor rijk of arm. Wij willen gemengde wijken voor arm en rijk, jong en oud, gezond en zorgbehoevend, hier en elders geboren. Bij het Gasthuiskwartier in de Bossche binnenstad ging dat helemaal mis. Daar is te eenzijdig alleen voor hoge inkomens gebouwd. Dat betekent dat we bij nieuwbouw gemengd bouwen. Of het nu de Groote Wielen, de goudkust in de spoorzone, de nieuwbouw op oost of renovaties van oude stadswijken betreft: wij willen gemengd bouwen en renoveren.

Huisjesmelkers aanpakken: Huurteam Den Bosch

Huurwoningen worden inmiddels tegen opbod aangeboden. Er wordt veel te veel geld gevraagd voor slecht onderhouden en kleine kamers of appartementen. Huurders verdienen bescherming tegen huisjesmelkers. Daarom roepen we het Huurteam Den Bosch in het leven. Hier kunnen huurders het huurcontract laten onderzoeken, uitvinden of de huurprijs niet te hoog is, of de servicekosten wel kloppen en of het onderhoud wel aan de maat is. Zo helpt het huurteam met eerlijke huurprijzen, fatsoenlijke woonruimte en goed verhuurderschap.

We houden de huren laag

Een steeds groter aantal huurders heeft moeite de eindjes aan elkaar te knopen. Met woningbouwcorporaties maken we afspraken over betaalbare huren. We zorgen ervoor dat de huren niet meer stijgen dan de inflatie.

Bossche aanpak schimmelwoningen & energiarmede

Teveel mensen wonen in een verouderde woning. Steeds meer mensen komen in de problemen door de stijgende energierekening. Vaak kan je daar zelf niets aan doen. Je hebt bijvoorbeeld een koopwoning maar te weinig geld om deze zelf te verduurzamen. Of je huurt en je bent afhankelijk van de verhuurder of corporatie. We maken daarom afspraken met corporaties over renovatie en om huurders in de knel te helpen door huurverlaging bij slechte woningen toe te passen. Verhuurders stimuleren we om hun bezit te verduurzamen en we helpen huurders via het huurteam om huurprijzen aan te passen op de staat van de woning. Subsidies om woningen te verduurzamen zetten we met name in om hen te helpen die dat zelf anders niet kunnen.

Betaalbare woningen blijven 30 jaar lang betaalbaar

Met projectontwikkelaars maken we afspraken hoe lang een woning als sociale- of middeldure huurwoning aangeboden blijft. We verlengen deze termijn van 15 jaar naar 30 jaar. Daarmee voorkomen we dat betaalbare woningen te snel in de vrije sector terecht komen en duurder worden.

Bouwen in eigen beheer

In Den Bosch blijven het aantal projecten dat in collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) wordt ontwikkeld achter. Het is een mooie manier om regie te pakken op je toekomstige leefomgeving en woningen te realiseren die volledig aansluiten op je woonwensen. We gaan initiatieven actief faciliteren door meer ruimte voor ze te reserveren. Het CPO gaan we nadrukkelijk in de etalage zetten.

Nieuwe woonvormen: woningsplitsing, tiny houses en kangaroewoningen

De vraag naar woningen voor alleenstaanden neemt toe en ouderen willen langer thuis blijven wonen. Het standaardgezin bestaat steeds minder. Bij het bouwen van woningen houden we daarom rekening met de veranderende vraag. Het delen van woningen, het splitsen van woningen, woon-zorgconcepten en kangaroewoningen stimuleren we daarom. Belemmeringen nemen we weg!

Aandacht voor jong en oud in onze dorpen en kernen

Een huis kunnen vinden en oud kunnen worden in het dorp waar je opgegroeid bent, dat moet de normaalste zaak van de wereld zijn. In onze dorpen staat dat echter steeds meer onder druk. Juist bij nieuwbouwprojecten in Rosmalen, Empel, Nuland en Vinkel hebben we extra oog voor jong en oud zodat je kunt (blijven) wonen waar je je thuis voelt.

's-Hertogenbosch 2050 & regie op stadsontwikkeling

Stadsontwikkeling vraagt om verder kijken dan de komende tien jaar. Het Paleiskwartier en de spoorzone zijn vanaf de jaren negentig ontwikkeld. Dertig jaar later zijn we nog altijd bezig met de Willemspoort, het EKP-terrein en de Bossche Stadsdelta. Regeren is dus vooruitzien. Hoe willen we wonen, werken, verplaatsen en ontspannen in 2050? Wat betekent dat voor het ontwikkelen van nieuwe locaties maar óók voor oude wijken en onze dorpen? We geven een concreet vervolg aan het project 's-Hertogenbosch Centraal. Uitgangspunt is dat de regie van stadsontwikkeling bij de gemeente ligt. De uitwerking kan samen met ontwikkelaars en corporaties. Maar het is aan ons als inwoners en bestuurders om de toekomst te schetsen.

Onderzoek naar uitbreidingslocaties en versnellen waar mogelijk

De komende jaren kunnen we voldoende woningen bouwen binnen de bebouwde kom. Daarna zijn nieuwe bouwlocaties nodig. Dat kost jaren en dus starten we nu met het verkennen van de mogelijkheden bij Avenue A2, Groot Meerendonk en De Blokken zodat we snel kunnen starten met planontwikkeling. Want nu ook vanuit het Rijk middelen worden vrijgemaakt om woningbouw te stimuleren liggen er kansen om hier woningbouw te versnellen.

Meer steun voor mensen in armoede

Een op de tien inwoners van Den Bosch en omliggende dorpen leeft in armoede, waaronder 3000 kinderen. Voor hen betekent dat te vaak niet kunnen sporten, eten via de voedselbank, oude afgedragen kleding, nooit eens op vakantie of een dagje weg en als ouder met wanhoop verjaardagen en Sinterklaas tegemoet zien. Inwoners uit arme gezinnen zijn op alle vlakken slechter af. Ze zijn minder vaak lid van een vereniging, hebben meer gezondheidsproblemen, krijgen minder kansen op school en hebben minder vaak vast werk. Armoede is naar én duur. Want wie het treft zakt vaak steeds dieper weg.

Er is gelukkig veel hulp om het leed te verzachten. Uit de samenleving zelf, waar de vrijwilligers op de wijkpleinen, bij Quiet, Warm Buffet, de Kleding- en Speelgoedbank, Brabantse Hart in Actie, Gefeliciflapstaartbox, de Vincentius, Humanitas en de Voedselbank prachtig werk verrichten. En ook de gemeente 's-Hertogenbosch doet haar best om steeds eerder armoede en schulden te voorkomen. We helpen mensen aan het werk en er is veel aandacht voor vroege signalering van oplopende schulden met woningbouwcorporaties, energiebedrijven en zorgverzekeraars. Zodat we mensen zo snel mogelijk kunnen helpen.

Meer is echter mogelijk én nodig. De verschillen tussen arm en rijk nemen toe. De sombere voorspelling is dat de komende jaren de armoede met een kwart zal toenemen. Daarom willen we extra budget beschikbaar stellen voor de aanpak van armoede. Daarbij zetten we in op plekken en groepen die de steun het meest nodig hebben. In de Muntel en Vliert, de binnenstad, Hambaken, Slagen, Haren, Donk, Reit, Graafsepoort en Gestelsebuurt ligt het percentage inwoners dat in armoede leeft (fors) hoger. Alleenstaande ouders, langdurig werkloze inwoners, jongeren met weinig opleiding en ZZP'ers zijn bovengemiddeld vaak de sigaar. Hen helpen we.

Een stadspas om mee te kunnen doen

We horen het zowel van inwoners in armoede als van alle helpende partijen: geef mensen zelf de ruimte om keuzes te maken. Om bijvoorbeeld een treinkaartje te kunnen kopen, om gratis met de bus te kunnen reizen, om naar een voorstelling te kunnen gaan, om de bibliotheek te kunnen bezoeken. Om een tweedehands wasmachine te kunnen aanschaffen of om met de kinderen naar de Bossche zomer of winter te kunnen. Daarom introduceren we de Bossche stadspas. Een speciale en neutrale kaart waar veel gemeenten al groot succes mee boeken. Zodat inwoners in armoede zoveel mogelijk mee kunnen doen.

Voorkomen en bestrijden van armoede is een publieke taak

Het bestrijden van armoede en het verbeteren van de leefomstandigheden van inwoners die in armoede leven is een publieke verantwoordelijkheid waar alle armoedepartners graag aan bijdragen. Voor armoedebeleid dat zoveel mogelijk inwoners weet te bereiken kijkt men echter naar de gemeente. Alleen die is in staat om de regie over het armoedebeleid te voeren. Bereiken we iedereen? Is ervoor hen een volledig dekkend aanbod aan hulp en ondersteuning? Hoe organiseren we die zo efficiënt mogelijk? Met alle armoedepartners houden we het aanbod tegen het licht en stemmen we af wie wat doet. Om te zorgen dat het Bossche armoedebeleid tot de top van Nederland behoort.

Turbosaneren, schuldmaatjes en schuldenpauze

De afgelopen jaren werden de eerste goede stappen gezet met het snel saneren van schulden en bewindvoering in eigen beheer. We maken met steeds meer mogelijke schuldeisers afspraken over hoe we tot een sociale sanering van schulden komen die mensen kunnen dragen. We bevriezen de schulden die ze hebben bij de belangrijkste schuldeisers, bijvoorbeeld woningcorporaties, energiebedrijven en de telecomsector. Vervolgens sluiten we een akkoord met deze schuldeisers en nemen we de schulden over. Zo verlagen we de schulden, krijgen schuldeisers deels betaald, heeft de inwoner een kleinere restschuld, minder rente en duidelijk overzicht doordat de gemeente de helpende bondgenoot is. Ook helpen we mensen met een schuldenmaatje. Zo komen we zo snel mogelijk tot een nieuwe start.

Hulp bij energiearmoede door stijgende prijzen

Als de gas- en elektriciteitsprijzen stijgen is dat slecht nieuws voor mensen met een klein inkomen en een slechte woning. Veel inwoners hebben zelf niet de mogelijkheid om hun huis goedkoper qua energieverbruik te maken. Ze zijn afhankelijk van de verhuurder of ze hebben wel een eigen huis maar geen spaargeld en een te klein inkomen. Daardoor lijden 5000 inwoners van Den Bosch en onze dorpen aan energiearmoede. Zij verdienen onze steun. Eerste Hulp bij Geldzaken brengt met corporaties en energieproducenten de mensen in kaart die in de problemen komen, op maat bieden we hulp. Anders is het een kwestie van tijd totdat gezinnen in problematische schulden belanden.

Één loket: in kaart brengen en centraal ontsluiten van gezamenlijk aanbod

Het aantal ingangen voor het gemeentelijke en maatschappelijke armoedebeleid is groot. Alle partners hebben een loket of website. Inwoners kloppen aan bij corporaties, het jeugdportfonds, de gemeente, de voedselbank, Humanitas of het wijkplein. Daar onderneemt men actie op het gebied waar men zeggenschap heeft: de woonlasten, sport voor de kinderen, het verschaffen van een voedselpakket. Terwijl we eigenlijk willen dat

eenmaal gevonden het hele hulpaanbod beschikbaar is. Daarom willen we één loket waar we inwoners die eenmaal gevonden zijn het hele aanbod krijgen.

Per persoon of gezin één casemanager

Zowel maatschappelijke partners als inwoners die in armoede leven verhalen uitgebreid over de last die men voelt m.b.t. het steeds weer aan verschillende instanties én personen de financiële situatie uit de doeken te moeten doen. De schaamte die vaak gepaard gaat met armoede zorgt ervoor dat inwoners soms voorzieningen mijden simpelweg omdat ze niet wéér door de papiermolen heen willen. We omarmen hun pleit voor één loket waar het gezamenlijk aanbod ontsloten kan worden.

Ruimte en noodgeld voor armoedewerkers en vrijwilligers

Maatschappelijke organisaties doen het waar ze kunnen: maatwerk bieden. Ook ambtenaren proberen zoveel mogelijk de inwoner centraal te stellen. Vaak werken regels en beleidskaders te beperkend. Een belangrijke hindernis is bijvoorbeeld de inkomensnorm die gehanteerd wordt voor hulp als de bijzondere bijstand, hulp van Stichting Leergeld en het Jeugdsport en Cultuurfonds. Door enkel naar het inkomen te kijken maar niet naar de uitgaven (bijvoorbeeld de kosten i.v.m. een chronische ziekte, een kind met een forse hulpvraag, een schuld uit een bedrijfsfaillissement etc.) kunnen inwoners die net teveel verdienen niet geholpen worden terwijl er wel een gezin in de problemen zit. Daar willen we meer ruimte voor maatwerk van professionals en vrijwilligers. Ook is er behoefte aan flexibel budget/ handgeld om inwoners op weer op weg te helpen. Het betalen van een paar rekeningen om hoge incassokosten te voorkomen, het zorgen dat de buskaart voor het schoolgaande kind er gewoon is, dat er een gaatje gedicht kan worden: daar zit nu een muur van stroop en een systeem van belemmeringen tussen. Meer vrijheid, meer vertrouwen wordt gevraagd om inwoners in armoede beter van dienst te kunnen zijn. Die ruimte verdienen onze armoedewerkers.

We houden de huren laag

Voorkomen is beter dan genezen. We weten dat een derde van de huurders financiële problemen heeft. Hun grootste uitgavenpost is vaak de huur. Daarom houden we met de corporaties de huurprijzen laag. De huurstijging mag niet meer stijgen dan de inflatie. Verduurzaming van de woning moet ook in het (financiële) belang van de huurder zijn.

Eigen zorgbijdragen afschaffen voor alle minima

Mensen die tot 1.100 euro netto verdienen hoeven geen eigen bijdragen te betalen voor zorg en ondersteuning. Te vaak zien we echter nog steeds dat eigen bijdragen van mensen met een net wat hoger inkomen leiden tot zorgmijding. We willen daarom kwijtschelding voor inwoners met een inkomen tot 130 procent van het sociaal minimum.

Meer banen & Sociale bijstand 073

Een baan is meer dan een inkomen. Een baan geeft zelfstandigheid, voldoening en eigenwaarde. Daarom willen we dat iedereen in onze stad en dorpen de kans heeft om mee te doen. Om samen met collega's aan de slag te zijn. De meeste mensen hebben daar geen hulp bij nodig. Maar als je ouder bent, je opleiding niet meer aansluit bij de vraag van werkgevers, of als ziek bent of een beperking hebt is dat minder vanzelfsprekend. Dan helpen we je op weg naar zelfstandig werk als dat kan. Maar dat lukt niet iedereen. Dan is er een basisbaan waarin je maatschappelijk relevant werk kan doen voor eerlijk loon. Wie noodgedwongen (tijdelijk) afhankelijk is van een uitkering behandelen we respect. Vanuit het uitgangspunt dat we een plekje zoeken voor iedereen!

Nieuwe Bossche banen in o.a. data, retail, energie en food

Bedrijven vestigen zich graag in onze gemeente en hebben behoefte aan goed personeel. In vergelijking met andere steden hebben we relatief veel banen, komt er aardig wat werk bij en is de werkloosheid laag. Toch zijn er inwoners die een groot risico hebben om niet aan het werk te komen. Jongeren die uitvallen, ZZP'ers die door corona thuis kwamen te zitten, ouderen van wie de opleiding niet meer aansluit, ze komen moeilijk aan het werk. Samen met bedrijven én onze onderwijsinstellingen sluiten we banenpacten om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen en meer mensen aan het werk te helpen.

Wij willen vaste contracten

Vaste banen met zekerheid zijn het uitgangspunt. Tijdelijke banen een uitzondering. Als gemeente lopen we hierin voorop. We zijn een goede werkgever en vragen dat ook van alle instellingen en subsidiepartners waar we mee werken. Zzp'ers worden alleen ingezet voor echt tijdelijke klussen. Vaste contracten zijn de norm. Want alleen zo kan je met een baan ook een huis veroorloven en een toekomst en een pensioen opbouwen.

Basisbanen bij scholen, sportclubs en wijkgebouwen

Terwijl veel mensen noodgedwongen thuis zitten kampen we in de samenleving met grote tekorten aan nuttige werkers. Conciërges op scholen, onderhoudsmensen bij sportvoorzieningen, speelvoorzieningen en verenigingen, beheerders van wijkgebouwen – ze zijn er vaak niet meer terwijl we ze bijzonder goed kunnen gebruiken. Daarom starten we de komende jaren met basisbanen waarmee mensen maatschappelijk relevant werk kunnen verrichten tegen een eerlijk loon.

Bijverdienen in de bijstand als opstapje naar werk

Wij willen dat mensen in de bijstand bij mogen verdienen zodat ze kunnen wennen aan werk en om hun baankansen te vergroten. Het eerdere experiment was van te korte duur en is te slecht gecommuniceerd om een succes te worden. Die kans herpakken we in het belang van de baankansen van onze werkloze inwoners.

Een stad zonder jeugdwerkloosheid

Volgens de Europese afspraken (European Youth Guarantee) waar Nederland mee heeft ingestemd bieden we jongeren garanties om binnen vier maanden een aanbod te krijgen voor een opleiding of werk. Wij gaan voor een jeugdwerkloosvrije stad. Jongere krijgen bij werkloosheid direct triage en een passend aanbod voor werk of omscholing.

Werkloze ZZP'ers omscholen

Mensen die gebruik moesten maken van de TOZO-regelingen waren vaak werkzaam in sectoren die het hardst zijn getroffen. Veel van hen zijn vaak in de vorige crisis al gedwongen zzp'er geworden. Nu zijn ze als onderdeel van de flexibele schil weer het eerste slachtoffer van de crisis. Tegelijkertijd zien we sectoren die kampen met een tekort aan mensen, zoals het onderwijs, de zorg en de techniek. We zorgen er met bij-, her- of omscholing voor dat deze mensen in de sectoren met veel arbeidsplaatsen terecht kunnen.

'Platformbaantjes' op de taxi en in de maaltijdbezorging terugdringen

Maaltijd- en pakketbezorgers, taxichauffeurs en andere werknemers die via populaire en slimme apps oproepbaar zijn: het is makkelijk als klant. De werknemers betalen vaak wel een prijs. Ze rijden vaak onverzekerd rond voor een laag loon, zijn niet verzekerd voor ziekte en bouwen geen pensioen op. Vaak is het geen bijbaan maar ook nog eens de 'vaste' baan. Dat is slecht voor werknemers, voor onze verkeersveiligheid en voor ondernemers die wél goed voor hun mensen zorgen. Waar mogelijk voeren we vergunningen in, waar dat niet kan sluiten we convenanten. Want wij willen eerlijke concurrentie én goed loon.

Hulp voor werkloze jongeren buiten beeld

Veel jongeren die hun werk verloren raken buiten het zicht van de overheid. Ze hebben vaak flinke problemen vanwege een kort recht op WW, de te lage jongerenbijstand, de kostendelersnorm, het niet in aanmerking komen voor bijstand vanwege de studiefinanciering en ondertussen weten we als gemeente niet van hun problemen. Samen met UWV, WeenerXL, onderwijsinstellingen, jongerenwerk etc. is de zaak beter zicht te krijgen op deze verscholen groep om hen te kunnen helpen.

Beter WeenerXL: samen van uitkering naar werk

Wie in de bijstand zit wil vaak dolgraag werken. Wat helpt is hulp, begeleiding en omscholing. Onze WeenerXL is bijzonder succesvol maar té vaak ervaren inwoners een cultuur van dwang en wantrouwen in plaats van dat ze de Weener als bondgenoot zien. Met WeenerXL en onze inwoners werken we naar een cultuur van positieve begeleiding. Zo helpen we mensen met een arbeidsbeperking aan een baan, geven we mensen de mogelijkheid om zich te ontwikkelen en bieden we een springplank naar werk in het bedrijfsleven. Want Weener is pas echt succesvol als niet alleen de cijfers overtuigen maar ook inwoners overtuigd zijn.

Sociale kostendelersnorm

Mensen in de bijstand die willen gaan samenwonen gaan er fors op achteruit. Zo blijft er een perverse prikkel bestaan om in twee woningen te blijven wonen terwijl het geluk van samenwonen je wordt onthouden. Ook gaat de bijstandsuitkering in een gezin omlaag als kinderen 21 jaar worden en werken. Ouders hebben hierdoor minder te besteden en kinderen worden het huis uitgejaagd. Landelijk speelt het debat over afschaffing of versoepeling van de kostendelersnorm: tot die tijd staan we hier met een sociale bril zoveel mogelijk uitzonderingen toe en werken we van harte mee aan experimenten die de norm versoepelen.

Oog voor de NUGGERS en mensen met arbeidshandicap

Inwoners die nu geen uitkering ontvangen omdat ze bijvoorbeeld als alleenstaande ouder een aantal jaren niet hebben gewerkt om voor de kinderen te zorgen, of die (langdurig) ziek zijn geweest en daardoor aan de kant staan (NUGGERS), vergeten we niet. Om hen weer volop te laten meedoen zijn contact en ondersteuningsaanbod belangrijk.

Een goed Bosch sociaal ontwikkelbedrijf

Mensen met een arbeidshandicap krijgen in Den Bosch een plekje in een sociaal ontwikkelbedrijf. Wij willen een socialer Den Bosch met vaste (beschutte) werkplekken en gestructureerde begeleiding in een baan bij het Bosch Sociaal Ontwikkelbedrijf. Voor sommigen een vangnet, voor velen een springplank naar regulier werk. Want veel mensen met een handicap kunnen gewoon in loondienst bij een werkgever die hier voor open staat en die het bedrijf qua cultuur en inrichting toegankelijk maakt. Daarover gaan we het gesprek met het Bossche bedrijfsleven aan.

Sociaal hart bij fraudebestrijding

Uitkeringsfraude die willens en wetens wordt gepleegd bestraffen we omdat het niet deugt. Maar wij willen geen straffen en boetes uitdelen aan mensen die zich zonder dat

ze het weten niet aan de regels houden in de bijstand. Bijvoorbeeld omdat niet altijd bekend is dat ze het moeten melden als iemand ze een keer een paar tientjes geeft. Onze gemeente is streng als het moet maar sociaal als het kan.

De vakbond en werkgevers als partners voor een sociale stad

Ook in Den Bosch is de FNV zeer actief met het signaleren van sociale misstanden en kansrijke initiatieven. De samenwerking met de vakbond kan echter beter. Ook de werkgevers in onze stad hebben veelal een groot sociaal hart. Dat brengen we bij elkaar in de Bossche polder: een structureel overleg met vakbonden én werkgevers.

Goed onderwijs. Gelijke kansen voor kinderen.

Goed onderwijs voor onze kinderen begint met een goede leraar voor de klas. Het legt de nadruk op de ontwikkeling van talent en vaardigheden. Het laat kinderen van verschillende achtergronden samen leren in de eigen wijk. Het overbrugt verschillen en doorbreekt scheidslijnen tussen kansarm en kansrijk. Ieder kind verdient daarom het beste onderwijs én goede naschoolse ondersteuning en stimulerende activiteiten als dat nodig is.

Alle kinderen in Den Bosch en omliggende dorpen horen het schooladvies te krijgen dat ze verdienen. De tweedeling groeit helaas in het onderwijs. In kwetsbare wijken en in de dorpen krijgen kinderen een lager advies dan ze verdienen. In wijken als de Kruiskamp en de Hambaken sturen teveel ouders hun kind niet meer naar de dichtstbijzijnde school. Omdat ze bang zijn dat de kwaliteit van het onderwijs daar minder is, de klasgenoten weinig divers en de problemen in de klas groter zijn. Zo dreigen er zwarte en witte scholen te ontstaan. Ook neemt de werkdruk voor leraren toe en heeft corona de leerachterstanden en uitval vergroot.

Er is kortom werk aan de winkel. Met scholen, buurtinitiatieven en ouders starten we een actief programma 'sterke school in iedere wijk' waarmee we zorgen voor versterking van het onderwijs in wijken en dorpen. Ook zorgen we in samenwerking met bestaande initiatieven als Number One in Rosmalen, Hambaken Connect in Noord, Huiswerkklas 4West en Powerup073 voor een basisvoorziening voor studie- en huiswerkbegeleiding. Zodat ook kinderen waarvan de ouders geen dure huiswerkbegeleiding kunnen veroorloven de tijd en aandacht krijgen die ze nodig hebben. Jongeren die uitvallen laten we niet aan hun lot over. De unieke aanpak van het Traject op Maat (T.O.M) moet zonder wachtlijst beschikbaar zijn voor iedere jongere die zonder werk of school aan de kant staat.

Sterke scholen in iedere wijk of dorp

Helaas zien we ook in Den Bosch dat kinderen van kansrijke gezinnen soms de scholen in de eigen wijk mijden terwijl kinderen van meer kansarme gezinnen achterblijven. Dat is slecht voor de scholen, slecht voor de kinderen, slecht voor de wijken. Als gemeente starten we met de scholen het programma 'sterke scholen in iedere wijk' om het samen naar een goede school gaan in iedere wijk mogelijk te maken.

Kindcentra voor eerlijke kansen

Er gaan teveel kinderen naar school terwijl een veilige, gezonde basis mist. De Kindcentra worden ingezet als centrum voor alles wat kinderen nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen: onderwijs, zorg, sport, activiteiten etc. komen hier samen. Ook bieden we hier ondersteuning voor ouders met vragen over het ouderschap. Van 's ochtends tot 's avonds is er aanbod. Zodat kinderen alle kansen krijgen die ze nodig hebben.

Studie- en huiswerkbegeleiding voor àlle kinderen

Voor veel kinderen is het de normaalste zaak van de wereld dat ze na de schooldag naar een commerciële huiswerkbegeleider fietsen om bijgespijkerd te worden of hulp te krijgen bij het studeren. Feit is dat deze ondersteuning zowel nodig als voor veel ouders onbetaalbaar is. In samenwerking met scholen en initiatieven die nu als naschoolse hulp bieden zoals PowerUp073, NumerOne, 4West en Hambaken Connect breiden we de mogelijkheden uit. Met hen scheppen we een voorziening waarmee ook alle kinderen waarvan de ouders het niet kunnen betalen de benodigde hulp krijgen.

Geen uitsluiting van kinderen door armoede en hoge ouderbijdragen

Arme kinderen hebben het lastiger op school en verdienen extra ondersteuning. Ook mogen kinderen niet worden uitgesloten van activiteiten en vieringen op school omdat de portemonnee van de ouders niet dik genoeg is. Daarom maken we met onze scholen afspraken over de hoogte van ouderbijdragen en over de betaling van technische hulpmiddelen als laptops en tablets. We werken als gemeente en scholen nauw samen met Stichting Leergeld en het Jeugd Educatiefonds om te zorgen dat arme kinderen alle kansen krijgen die ze nodig hebben. De bureaucratische aanvraagprocedures versimpelen we waar mogelijk om te zorgen dat mensen niet blijven steken in papierwerk waardoor kinderen mislopen waar ze recht op hebben.

Vaart achter de Brede Bossche Scholen

Het Brede Bossche Schoolconcept is prachtig. Een BBS is veel meer dan een school. Ze zijn ván en vóór de wijk. Iedereen is er welkom. Voor sport, cultuur, ontmoeting, de schoolbibliotheek, kinderopvang en nog veel meer. De (door)ontwikkeling van de zeven Brede Bossche Scholen als hart van wijken en buurten hoort dan ook hoog op de agenda. De gemeente neemt daarbij haar regierol. Te vaak zijn de BBS-en beperkt benut en in de avonduren en weekenden gesloten terwijl in de wijken initiatieven en vrijwilligers dolgraag zouden willen programmeren. Het uitgangspunt van en voor de wijk betekent ruime mogelijkheden voor openstelling voor de gemeenschap. Dat gaan we samen met de scholen mogelijk maken.

Een eerlijk inschrijfsysteem voor scholen

We willen dat kinderen van verschillende achtergronden zoveel mogelijk met elkaar en niet in gescheiden werelden naar school gaan. Het aanmeldsysteem voor basisscholen en middelbare scholen moet daarom eerlijk zijn voor alle kinderen. We accepteren niet als scholen zich hieraan onttrekken met bijvoorbeeld voorinschrijving waardoor kinderen van ouders die zich gewoon aan de regels houden achter het net vissen. Daarom laten we het Landelijk Kenniscentrum Gemengde Scholen ons inschrijvingsbeleid onderzoeken en maken we met elkaar afspraken over een eerlijk inschrijvingsbeleid.

Een conciërge op iedere Bossche school

De werkdruk onder leraren is groot. Teveel tijd gaat op aan ondersteunende taken. Ondertussen is er op veel scholen onvoldoende budget voor een conciërge die de werkzaamheden verlicht, een oogje in het zeil houdt en aanspraakpunt is voor kinderen. Daarom introduceren we de conciërge als basisbaan op Bossche scholen.

Geen kind naar school met een (taal)achterstand

Jonge kinderen die aan de school beginnen met een (taal)achterstand halen dit vaak niet meer in. Met de bijna veertig kindcentra waar kinderen van 0 tot 13 jaar kinderopvang, een peuterarrangement, buitenschoolse opvang en basisonderwijs wordt geboden hebben we een sterke basis om dat te voorkomen. Ongeveer 10 procent van de allerjongsten komt hier echter niet en dat zijn vaak de kinderen die later met een achterstand beginnen. Gemeente, onderwijs, voorschoolse opvang en consultatiebureau: alle partijen brengen we in stelling om ieder kind zo vroeg mogelijk spelenderwijs te laten beginnen met leren en elkaar ontmoeten. Zo voorkomen we dat peuters en kleuters uit kwetsbare gezinnen met een achterstand aan hun schoolcarrière beginnen.

Een schoolbibliotheek en muziekonderwijs op iedere basisschool

De samenwerking tussen Huis073 en de basisscholen smaakt naar meer. Het aanbieden van schoolbibliotheken, het organiseren van voorleesactiviteiten en het bieden van mogelijkheden voor muziekonderwijs: het helpt de brede ontwikkeling van onze kinderen. Samen met Huis073 en de regionale muziekschool versterken we de lees- en muziekcultuur op de Bossche scholen. Ons uitgangspunt: ieder kind leest en maakt muziek.

We investeren in het verduurzamen van de scholen

De lucht in klaslokalen moet schoon zijn, schooldaken worden gebruikt voor het plaatsen van zonnepanelen en er wordt geïnvesteerd in groene schoolpleinen- en daken. Nieuwe schoolgebouwen zijn klimaatneutraal worden gebouwd, schoolpleinen zijn groen, uitdagend en regenbestendig.

Lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden voor iedereen

Teveel mensen hebben moeite met lezen en schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. Het beantwoorden van post, het invullen van formulieren, het begeleiden van de schoolcarrière van kinderen wordt daardoor ernstig belemmerd. Mensen die moeite hebben met lezen en schrijven, rekenen of digitale vaardigheden zijn vaker arm of werkloos. Daarom helpen we o.a. met het Bossche Taalnetwerk en de Stichting Lezen en Schrijven inwoners hun vaardigheden op dit vlak te vergroten.

Iedere jongere een startkwalificatie

We willen dat geen enkele jongere aan de kant komt te staan zonder perspectief. De beproefde methodiek van Traject Op Maat (T.O.M.) heeft de afgelopen jaren haar succes wederom bewezen. Corona, de druk op de jeugdzorg, de overgang naar passend onderwijs en de afschaffing van de oude Wajong hebben tot gevolg gehad dat steeds meer jongeren uitvielen. De zomer van 2021 werden meer dan 80 jongeren bij T.O.M. ondersteund en op weg geholpen richting opleiding en werk. Noodlokalen en extra medewerkers waren nodig. De komende periode wordt er als nasleep van corona meer uitval van jongeren verwacht. Daarom zorgen we dat T.O.M. de komende jaren haar belangrijke werk krachtig en zonder wachtlijsten voort kan zetten.

De Bossche Educatieve agenda

Samen met onderwijsinstellingen besteden we aandacht aan de Bossche educatieve agenda: samenleven, diversiteit, cultuur en actief burgerschap zijn minstens zo belangrijk als rekenen, taal en geschiedenis. Iedere leerling zet voet in de raadszaal, bezoekt het theater en maakt kennis met belangrijke maatschappelijke thema's. Want Bosch burgerschap betekent dat we de bubbels actief doorbreken.

Doorstromingskansen voor ieder kind

Kinderen en jong volwassenen moeten maximaal tot bloei kunnen komen. Vaak kunnen kinderen niet in de eigen wijk terecht wanneer er meer ondersteuning nodig is. Op het voortgezet onderwijs zien we dat Bossche pubers uitwijken naar scholen buiten de gemeente. Ook de doorstroom van het MBO naar het HBO in Den Bosch kan beter. Daarom willen we een onderzoek naar de doorstroommogelijkheden voor onze jeugd zodat we met onderwijsinstellingen aan de slag kunnen met de uitkomsten. Doel: maximale doorstromingskansen voor ieder kind.

Toegankelijke scholen en betaalbaar leerlingenvervoer

Kinderen met een beperking verdienen een steuntje in de rug. Scholen dienen toegankelijk te zijn voor kinderen met een beperking, vervoer naar school moet

betaalbaar zijn voor de ouders. Zowel in het basisonderwijs als in het voortgezet onderwijs als bij hun vervolgopleiding. De aangekondigde bezuiniging op het leerlingenvervoer die door onze fractie in de afgelopen raadsperiode is beperkt mag niet ten koste gaan van de scholing van kinderen. Dat houden we nauwlettend in de gaten en waar nodig dient dat te worden gerepareerd.

Zorg voor jong en oud: in de buurt, zonder wachtlijsten

Zorg gaat niet over geld, financiële prikkels, overlegstructuren, aanbestedingen en bureaucratische verantwoording. Zorg gaat over mensen die hulp of ondersteuning nodig hebben ongeacht in welke wijk ze wonen. Zorg gaat over zorgverleners die hart en ziel geven voor hun cliënten. Over zorgaanbieders én de gemeente die zich verantwoordelijk voelen voor iedere inwoner met een zorgvraag.

Veel inwoners die zorg krijgen zijn behoorlijk tevreden. Er wordt ongelofelijk hard gewerkt door onze zorgmedewerkers. Maar we zien ook dat het nog niet goed genoeg gaat. Teveel inwoners weten de zorg in de buurt via ons zorgloket KOO nog niet te vinden. De wachtlijsten voor huishoudelijke hulp en jeugdzorg zijn vele weken lang. Ook is het marktdenken doorgeschoten - er zijn teveel aanbieders die goed verdienen aan de zorg maar niet de kwaliteit leveren die we mogen verwachten. Ondertussen nemen de verschillen in gezondheid toe. Inwoners met een praktische opleiding leven gemiddeld 6 jaar korter en 15 jaar in minder goede gezondheid.

Het kan en moet anders. Door de marktwerking te beperken, te vertrouwen in de zorg- en welzijnsprofessionals, door te kiezen voor zorgaanbieders die niet gaan voor winstmaximalisatie maar voor goede zorg. Ook kiezen we voor een sterke sociale basis: investeren in wijken, sport, beweging, jongerenwerk en een actief verenigingsleven. Zo zijn we er vroeg bij en voorkomen we zorg. Want als het gaat om mensen en hun gezondheid gaat kost voor de baat uit.

Naar KOO voor zorg en ondersteuning

Teveel inwoners weten niet waar ze terecht kunnen voor vragen over zorg en ondersteuning. Samen met verenigingen, de wijkpleinen van Farent, scholen, zorgaanbieders en via social media maken we KOO daarom zichtbaarder in de wijken en online. We zijn een voorstander van laagdrempelige toegang door bijvoorbeeld wijkverpleegkundig spreekuur in de wijk. Want voor vlotte toegang tot onze zorg is een bekender KOO noodzakelijk.

Een einde aan de wachtlijsten

Helaas wachten inwoners soms vele weken voordat de huishoudelijke hulp of de jeugdzorg opgestart wordt. De aanvraag van zorg moet minder tijd kosten: herindicaties worden versimpeld, de aanvraag voor oude inwoners die steeds meer zorg nodig hebben

wordt voor langere duur en met meer flexibiliteit afgegeven. Ook voorkomen we bijvoorbeeld bij de huishoudelijke hulp dat je eerst een zorgvraag uit de doeken moet doen bij KOO en vervolgens nog een keer bij de aanbieder. KOO werkt daarom met de teams toegang & regie en aanbieders samen om de wachtlijsten korter te maken.

Goede contracten & voldoende gemeentelijke zorgwerkers

De afgelopen jaren was de druk op onze zorgwerkers te groot. Ze hadden te kampen met te weinig mensen, teveel zieken en een hoge werkdruk. Daarnaast is er te lang gebruik gemaakt van onzekere contractjes. Daardoor zijn veel zorgwerkers weer vertrokken. Goede contracten, waardering en voldoende medewerkers zijn van groot belang. Want het terugdringen van wachtlijsten en het leveren van goede zorg begint bij een stabiele basis bij de toegang, bij medewerkers die zich gewaardeerd weten. Bij de gemeente schaffen we payrolling volledig af, bij aanbestedingen in de zorg kopen we alleen zorg in bij bedrijven die goede contracten bieden aan werknemers en zich houden aan de Balkenendenorm. We volgen de landelijke ontwikkelingen in cao en tarieven. Want wij staan voor onze zorgwerkers.

Meer aandacht voor inwoners die zorg mijden

Teveel mensen die zorg nodig hebben komen daar niet zelf om vragen. Pas als het echt mis gaat komen ze in beeld bij de gemeente. We willen meer zicht hebben op wat er speelt achter de voordeur. Bij wijkpleinen, het welzijnswerk en jongerenwerkers hebben medewerkers die de wijk kennen en achter de voordeur weten te komen daarom een streepje voor. Want alleen zo komen we zo dicht mogelijk bij mensen die zorg nodig hebben.

Een gezond leven begint bij de wieg

Het zijn cijfers waar je stil van wordt. Inwoners met een praktische opleiding leven gemiddeld 6 jaar korter en 15 jaar in minder goede gezondheid. Wie in armoede leeft is vaker ongezond. Een gezond leven begint bij een gezond leef-en eetpatroon voor kinderen. Door op hele jonge leeftijd extra in deze kinderen (en hun ouders) te investeren valt er een enorme gezondheidswinst voor deze groep kwetsbare kinderen te halen. Daarom versterken we de aanpak Positieve Gezondheid in samenwerking met de voorschoolse opvang, de BBS-en, het welzijnswerk van Farent, sportverenigingen en jongerenwerk. Zo kunnen problemen eerder gesignaleerd worden en wordt zwaardere zorg voorkomen. Ook zorgen we voor voldoende ondersteuning in de wijken zoals huiswerkbegeleiding, ondersteuning bij opvoedingsvragen, het invullen van papieren en ontmoeting om eenzaamheid te voorkomen. Want goede zorg begint met er vroeg bij zijn, daar waar het gebeurt: in de buurt.

Minder marktwerking en aanpak zorgfraude

De marktwerking in de zorg dringen we terug door het aantal zorgaanbieders te beperken. Zo voorkomen we, dat er in één straat tien auto's van verschillende zorgaanbieders parkeren. Ook maken we het aanbod daarmee overzichtelijker voor onze inwoners en kunnen we zorgfraude beter voorkomen. Zorgcowboys pakken we hard aan, de lokale toezichthoudersfunctie die nu door slechts één persoon wordt ingevuld versterken we zodat zowel controle als het inrichten van goede contracten meer prioriteit krijgt. Ook verscherpen we de eisen voor onderaannemerschap. Want enerzijds zitten er veel cowboys bij de onderaannemers, anderzijds worden onderaannemers uitgebuit door hoofdaannemers. Beide willen we niet en dat vraagt om betere spelregels.

Jeugdzorg zolang het nodig is!

Het nieuwe Kabinet kiest in het regeerakkoord voor beperking van de behandelduur of het introduceren van een eigen bijdrage voor de jeugdzorg. Dat er gekeken wordt naar te dure of overbodige zorg is begrijpelijk maar rijksmaatregelen mogen niet ten koste gaan van zorg voor jongeren die nodig is. Daar staan we als Den Bosch pal voor in de lobby naar het rijk en in de keuzes die we lokaal maken.

We kiezen voor de maatschappelijke onderneming

Wij willen zorgaanbieders die niet voor de winst gaan maar voor de zorg. Waar geschoold personeel, social return, bestuurders en toezichthouders met kennis van de zorg vastliggen in hun opdracht. Zolang men in Den Haag niet kiest voor de maatschappelijke onderneming maar voor marktmechanismen zullen we die eisen lokaal vast moeten leggen. Daarom sluiten we alleen contracten af met aanbieders die voldoen aan onze standaard van de maatschappelijke onderneming. Met goede intenties, goede medewerkers, goede bestuurders en toezichthouders en voldoende inspraak en een dito klachtenregeling voor cliënten.

Huishoudelijke hulp slimmer inzetten

Bijna 4000 inwoners krijgen de huishoudelijke hulp over de vloer. Mensen die het huis zelf niet meer zelfstandig schoon kunnen houden hebben vaak net wat meer hulp nodig dan enkel het schoonmaken. Lichte zorgtaken komen er vaak in de loop der jaren bij. Die mag de huishoudelijke hulp nu niet verrichten. Als we voldoende goed geschoolde huishoudelijke hulpen hebben kunnen we hen ook de ruimte bieden om lichte zorgtaken te verrichten. Zo hebben inwoners één bekend gezicht in huis, voorkomen we een wirwar aan verschillende aanbieders en blijven mensen langer zelfstandig.

Meer zorgwoningen, verspreid over de stad

Nu steeds meer inwoners van beschermd wonen of het verblijf in een zorginstelling weer zelfstandig gaan wonen wordt de druk op sommige wijken groter. Tegelijkertijd is de woningnood groot en vinden we betaalbare sociale woningen veelal in dezelfde buurten. Daarmee komen er steeds meer mensen met een zorgvraag terecht in toch al kwetsbare wijken. Met corporaties en zorginstellingen maken we afspraken over de bouw van meer betaalbare zorgwoningen verspreid over de stad. Want wij willen gemengde wijken. In wijken en dorpen waar veel mensen met een zorgvraag wonen is extra ondersteuning noodzakelijk, investeren we extra in sociale voorzieningen in de buurt. Voor hen die niet (zelfstandig) gedijen in een wijk zoals ernstig verslaafde inwoners zijn er voldoende plekken bij de hostels en de voorziening langdurig verblijf waar mensen zonder teveel prikkels kunnen leven zonder hun omgeving tot last te zijn.

Dementievriendelijke gemeente

Fijn oud worden, langer thuis wonen, het staat op gespannen voet met de toename van dementie. Veel mensen met (beginnende) geheugenklachten willen en kunnen nog best zelfstandig wonen maar hebben wel hulp nodig. Ook voor de partner is ondersteuning van groot belang om zelf niet overbelast te raken. Woon-zorg concepten zoals Badeloch waar stellen samen oud kunnen worden, er gedeelde faciliteiten en ondersteuning is dienen als voorbeeld. Daar realiseren we er meer van.

Langer thuis, dat betekent betere voorzieningen

Helaas zien we dat bijvoorbeeld in veel wijken en in Rosmalen, Nuland en Vinkel er te weinig woningen zijn voor senioren. In overleg met corporaties en zorgpartijen realiseren we extra ouderenwoningen. We willen echter niet alleen woningen die geschikt zijn om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen, maar ook dat het voor inwoners mogelijk wordt om gebruik te maken van nabije gedeelde faciliteiten. Bijvoorbeeld die van een nabij verzorgingshuis, zoals een eetgelegenheden, een gemeenschappelijke ruimte, een kappersservice en loket voor zorgvragen.

Ondersteuning van mantelzorgers

Mantelzorgers zijn goud waard voor de naaste die ze ondersteunen. Mensen steken vaak al hun energie, liefde en passie in hun zorg, maar tegelijkertijd kan intensieve mantelzorg ongelooflijk zwaar zijn. Daarom willen we hen ontlasten met huishoudelijke hulp en bijvoorbeeld tuinonderhoud als dat niet meer gaat. We investeren meer in respijtzorg zodat mantelzorgers op vakantie kunnen en even op adem kunnen komen. Ook willen we dat de mantelzorgmakelaar ongeacht je inkomen beschikbaar is. We faciliteren lotgenotencontacten en steunen bijzondere initiatieven zoals Vanzelfsprekend Jonge Mantelzorgers (JMZ). Jonge mantelzorgers verdienen extra ondersteuning en respijtzorg,

net als de welwillendheid van woningbouwcorporaties en het niet-toepassen van de kostendelersnorm.

Uit zorg is niet uit het hart

Jongeren en kwetsbare inwoners die na een periode zorg de stap naar zelfstandigheid maken hebben vaakvlamzorg nodig. Niet alleen is er begeleiding nodig, maar als het even niet lukt moet er een veilig plekje voor hen zijn waar ze eventjes op terug kunnen vallen. In bijvoorbeeld gezinshuizen en beschermde voorzieningen realiseren we een aantal extra logeerkamers, zodat er direct plek is. Dit is cruciaal om het vol te kunnen houden voor inwoners die de stap maken naar zelfstandigheid én hun omgeving.

Jongeren groeien op in een gezinssituatie

Als het thuis niet meer gaat ben je als jongere het beste af in een omgeving die zoveel mogelijk een goed thuis benaderd. We zetten daarom in op kleinschalige gezinshuizen. Pleegouders zijn goud waard. We ondersteunen hen samen met de zorgaanbieders met hulp, begeleiding en de financiële middelen die nodig zijn om een kind op te vangen. Zo voorkomen we dat steeds meer pleegouders uitvallen en dat ze liefdevolle pleegzorg kunnen blijven verlenen.

Niemand slaapt gedwongen op straat

Voor de opvang van dakloze inwoners organiseren we meer opvanglocaties en werken we volgens het principe *housing first*. Een opvangsysteem van grote zalen met weinig privacy helpt mensen niet. Kleinschalige en eventueel tijdelijke woningen wel. Zo zagen we bij de Corona-opvang bij het Cementrum dat veel dakloze inwoners graag gebruik maken van een tijdelijke containerwoning. Een woning die hen rust en vaak voor het eerst in decennia een eigen plekje bood.

Economisch daklozen een eigen plek

Met corporaties en opvang realiseren we tijdelijke woonplekken voor economisch daklozen. Nu zien we gezinnen die door bijvoorbeeld een faillissement of een scheiding op straat komen te staan terug in de noodopvang. Gezinnen worden soms zelfs gescheiden. Vrouw en kind verblijven in de vrouwenopvang, de man in de noodopvang op de Hinthamerstraat. Voor deze slachtoffers van de geëxplodeerde woningmarkt realiseren we noodwoningen waar het gezin bijeen kan blijven op weg naar een nieuw thuis. Zo zorgen we ook dat mensen werk behouden en niet wegzakken in steeds diepere problemen.

Gastvrije stad voor mensen met een beperking

Wij willen een gastvrije stad zijn voor iedereen met een beperking, een handicap of psychische kwetsbaarheid. Met de ondertekening van het manifest *Iedereen doet Mee!* spraken we uit voorloper te willen zijn. Op straat, in het openbaar vervoer, op het werk, in het culturele en sociale leven moet iedereen mee kunnen doen. Die ambitie moeten we waarmaken. Samen met o.a. het Gehandicaptenplatform geven we uitvoering aan de lokale inclusieagenda waar we een eigen budget voor uittrekken. Ook vragen we ervaringsdeskundigen om jaarlijks verslag te doen van verbeteringen en problemen met betrekking tot participatie en toegankelijkheid.

Eigen zorgbijdragen afschaffen voor alle minima

Mensen die tot 1.100 euro netto verdienen hoeven geen eigen bijdragen te betalen voor zorg en ondersteuning. Te vaak zien we echter nog steeds dat eigen bijdragen van mensen met een net wat hoger inkomen leiden tot zorgmijding. We willen daarom kwijtschelding voor inwoners met een inkomen tot 130 procent van het sociaal minimum en daarboven maatwerk waar nodig.

II. Een stad van ons allemaal

Samen de baas van Den Bosch

Onze bestuurscultuur is nabijheid. Dorpen, wijken en buurten maken we niet beter vanuit het stadhuis op de markt. Het echte werk gebeurt in buurthuizen, op scholen, in jongerencentra en op straat. Want wie inwoners in armoede willen helpen doet er verstandig aan om de handen ineen te slaan met de voedselbank, de Quiet, met Warm Buffet, Vincentius, Brabantse Hart in Actie en de vrijwilligers op de wijkpleinen. Wie wil dat jongeren in zwakke wijken meer kansen krijgen smeedt de beste plannen met Hambaken Connect, Jong Actief, PowerUP073, TOM en De Poort. Als PvdA-Den Bosch willen we daarom dat het stadsbestuur plannen én uitvoering meer met inwoners, organisaties en werkers samen doet.

Een wijkplan met en voor iedere wijk

De afgelopen jaren zijn er scans gemaakt van alle wijken. We weten wat er goed gaat en wat er slecht gaat. Met die scans gaat een nieuw college langs inwoners, langs wijk- en buurtraden, langs publieke werkers en sport- en buurtverenigingen. Zo maken we met iedere wijk een plan. Daarin leggen we vast hoe we wijken verbeteren, wat de gemeente doet, wat de initiatieven in de wijk doen én waar inwoners zelf de schouders onder zetten.

We horen de stem van alle Bosschenaren: o.a. burgerberaad en referendum

Samen een stad besturen lukt alleen als we alle stemmen horen. Helaas weten inwoners die met de handen werken en minder verdienen de weg naar het stadhuis veel minder te vinden. Het stadsbestuur spreekt daardoor veel met rijk, weinig met arm. Het spreekt veel met (binnen)stadsbewoners, minder met wijk- en dorpsbewoners. Dat moet anders. Daarom starten we met een burgerberaad waarin we alle inwoners horen. We loten een afspiegeling van onze inwoners en vragen hen om met een advies te komen op een lastig onderwerp. Op bijvoorbeeld klimaat & betaalbaarheid of de spanning tussen bouwen & groen gaan ze het gesprek aan met elkaar en met experts. Zo geven ze de gemeente een advies waarbij alle stemmen zijn gehoord. Daarnaast maken we het initiatiefrecht en right to challenge toegankelijker en krijgen inwoners wat ons betreft het recht ook zelf een referendum te starten. Want als we als inwoners van mening zijn dat een overheidsbesluit verkeerd is, dan moet er een mogelijkheid zijn om dit besluit tegen te houden in een referendum zoals ook landelijk is voorgesteld in het rapport van de commissie Remkes.

Spreekuur in de wijk en online

Onze bestuurscultuur is nabijheid. Dat betekent dat onze PvdA-volksvertegenwoordigers en bestuurders makkelijk benaderbaar zijn. Je vindt ze aan je deur, met de oude bakfiets in je wijk en online. Dat hoort wat ons betreft ook voor het bestuur van de stad te gelden. Het college organiseert daarom een vast spreekuur in de wijken en online.

Een moderne bestuurscultuur op het stadhuis

De Bossche bestuurscultuur in het stadhuis is vaak wat ouderwets. Zo zitten wethouders niet bij de ambtenaren om samen met hen en de inwoners de stad vooruit te helpen, ze zitten afgezonderd in het stadhuis. Samen de stad beter maken betekent dat wethouders en ambtenaren met respect voor ieders rol veel intensiever met elkaar en de stad plannen smeden. Een PvdA wethouder zal dus minder aan de Markt en meer in het stadskantoor en in de wijken en dorpen te vinden zijn.

Ruimte voor de raad

De samenwerking in de Bossche gemeenteraad is prettig, de verhoudingen zijn goed. Wel mag een nieuw college wat ons betreft méér ruimte geven aan de gemeenteraad. Goede plannen maak je samen met de stad en haar volksvertegenwoordigers. De coalitiediscipline mag minder, het bestuursakkoord meer op hoofdlijnen, plannen smeden mag meer gezamenlijk, Want de stad bestuur je samen.

Een grotere stem voor jongeren

Last but not least: er is één groep die we echt veel te weinig horen. Jonge Bosschenaren! Met de jongerenambassadeurs, de kinderburgemeester en het Bossche jeugdparlement zijn we op de goede weg, maar ook daar zien we dat betrokken jongeren vaak van dezelfde scholen komen terwijl we álle Bossche jongeren een stem willen geven. Ook daar kan loting helpen, net als een grote rol voor onze burgemeester als boegbeeld van onze lokale democratie. Die krijgt er een taak bij: jongeren betrekken bij het bestuur van onze stad.

Respect voor elkaar & samen Bosschenaar

Met elkaar zijn we Bosschenaar. Je hoort erbij ongeacht geslacht, kleur, beperking, geloof of seksuele voorkeur. Wat we van elkaar vragen is respect voor elkaar, dat je meedoet, dat je omkijkt naar je naaste, dat je de vrijheid van de ander net zo belangrijk vindt als die van jezelf. We willen een samenleving waarin iedereen mee kan doen. We zijn gastvrij en tolerant voor wie zich inzet, voor wie de vrijheid van de ander respecteert. Maar we zijn ook intolerant voor intolerantie en streng voor hen die er met de pet naar gooien.

Dat gaat niet vanzelf. We leven in een tijd van verharding en polarisatie. Op social media en op straat voeren boze stemmen en harde verwijten vaak de boventoon. Ondertussen gebeurt er veel goeds in onze wijken, bij jongerencentra en maatschappelijke organisaties. Ons doel is om die krachten sterker te maken. Want samenleven gaat niet vanzelf. Daarom werken we in de wijken, met maatschappelijke organisaties en bewonersgroepen aan actief Bosschenaarschap. Daarom knokken we tégen discriminatie en vóór gelijke kansen. Daarom bewaken we met elkaar de Bossche norm: respect voor elkaar als Bosschenaar.

Werken aan actief Bosschenaarschap

Met het project 'Met Elkaar Bosschenaar' ligt er een mooie basis voor een programma actief Bosschenaarschap. Kunnen zijn wie je bent, een veilige en toegankelijke stad voor allen, waar mensen meedoen en de dialoog opzoeken in plaats van het conflict – dat is het doel en dat moeten we organiseren. Dat begint bij korte lijnen en duurzame verbindingen tussen de vele gemeenschappen en organisaties in Den Bosch. Daarom starten we een programma actief Bosschenaarschap met onderwijsinstellingen, Farent, COC, de Bossche kerken, de Turkse, Marokkaanse en Afghaanse moskee, Den Bosch Kan Het, de buurtvaders, de Caribische Bosschenaren vertegenwoordigt in Nos Baranka, de Molukse gemeenschap via Geredja Sjalom en Radar etc.

Versterken van bindende krachten in wijken en buurten

In onze wijken en dorpen zijn talloze initiatieven en vrijwilligers actief die het cement vormen van onze Bossche samenleving. Noorderpoort Samen Doen, de dialoogtafels, Hambaken Connect, Kruiskamp ons Buurtje, de Copernikkel, die fietsenwerkplaats, Wijkwerkplaats Oost en de buurtvaders in west zijn onmisbare schakels als het gaat om het slaan van bruggen. Vaak is het sappelen voor dergelijke initiatieven. Bij een programma actief Bosschenaarschap hoort dus ook dat we het cement van de samenleving sterker maken. We helpen dergelijke initiatieven en vrijwilligers met expertise, ruimte en voldoende middelen om hun belangrijke werk te versterken.

De gemeente heeft een voorbeeldfunctie

Samenleven doe je niet alleen. Een gemeente besturen ook niet. Daarom is het van belang dat op het Bossche stadskantoor een divers personeelsbeleid wordt gevoerd. Dat er bij selectie en werving aandacht is voor diversiteit. Dat met partners als WeenerXL, zorg- en welzijnspartners, musea, bibliotheek, onderwijsinstellingen etc. de samenwerking wordt gezocht om de kracht van diverse teams tot uitgangspunt te maken. Publieke werkers trainen zich in onze gemeente op voorbeeldgedrag en het tegengaan van vooringenomenheid.

Aanpakken van discriminatie bij uitgaan of (sport)verenigingen

We vinden het onacceptabel dat uitgaansgelegenheden en verenigingen mensen weigeren op basis van hun uiterlijk. Er komt een laagdrempelig online meldpunt om uitsluiting te melden en waarmee burgemeester en politie de overtreders kunnen aanspreken. Wie herhaaldelijk discrimineert kan zijn exploitatievergunning verliezen. Er komt een keurmerk tegen discriminatie i.s.m. de Bossche horeca en podia. Daarmee laten we zien dat we staan voor één Den Bosch. Met sportclubs maken we daarnaast afspraken over het tegengaan van discriminerende uitingen. 'Homo' is geen normale aanspreektitel voor een scheidsrechter, 'katoenplukker' is dat ook niet voor een voetballer met een zwarte huidskleur. Het is discriminatie, het is pijnlijk, grof en het deugt niet.

Voldoende politiecapaciteit en handhaving

We kijken niet weg en treden op tegen racisme, xenofobie, homo-en transfobie, machtsmisbruik en discriminatie. Dat vraagt om voldoende aandacht voor capaciteit en handhaving. Daarom maakten we ons hard voor voldoende politiecapaciteit als er stelselmatig incidenten zijn zoals bij het wegpesten van transgenders. Met de LHBTIQ+ gemeenschap hebben we daarom gepleit voor een 'roze in blauw' medewerker die gelukkig wederom is aangesteld. Met politie, handhaving, corporaties en jeugdwerk treden we op bij misstanden.

Welkom in Den Bosch

Opvang van mensen die voor oorlog of vervolging op de vlucht zijn is een plicht die een welvarend land in gezamenlijkheid moet dragen. Als Den Bosch dragen we ons steentje bij aan humane opvang. Dat doen we met oog voor de omgeving. Goede opvang kan alleen bestaan bij goed overleg met omwonenden en 24-7 bereikbaarheid bij problemen en overlast. De Bossche bed-bad-brood voorziening blijft zolang het Rijk mensen zonder status op straat laat slapen. Ook zorgen we dat we de statushouders die we krijgen toegewezen passende huisvesting en ondersteuning krijgen. Meedoen is de norm, en dus bieden we met COA, welzijnswerk en vluchtelingenwerk zinvolle dagbesteding aan nieuwkomers die nog niet (mogen) werken of naar school gaan.

Pal voor gelijkheid van man en vrouw, homo en hetero etc.

Helaas zien we dat de waarden van ons vrije Nederland niet altijd als vanzelfsprekend door iedereen gedeeld worden. Nieuwkomers krijgen daarom vanaf dag één taal- en cultuurles i.s.m. vluchtelingenwerk en het COA. Nieuw aankomen betekent een proces van aanpassing aan je nieuwe thuisland. Kennis van taal, cultuur en gebruiken is daarbij onontbeerlijk en daar kunnen we niet vroeg genoeg mee beginnen.

Den Bosch regenboogstad

We hijsen fier de regenboogkleuren op ons stadhuis, de toren van de Sint Jan, de scholen en onze sportclubs op Coming Out Day. Op alle andere dagen zijn we ook een Regenboogstad en dragen dat actief uit. Zo creëren we veilige plekken op onze scholen en bij onze horeca voor de LHBTIQ+community en meer specifiek voor jongeren die uit de kast willen komen of die worstelen met hun genderidentiteit. Dat doen we samen met scholen en sportclubs, met horeca en jongerenambassadeurs. Ook werken we nauw samen met jeugdzorginstellingen waar LHBTIQ+ jongeren het vaak extra zwaar hebben. Voor hen willen we extra aandacht. De 'roze in blauw' functie bij de politie versterken we en geven we een rol in het stimuleren van de aangiftebereidheid. Het Bossche onderwijs stimuleren we om voorlichting een onderdeel te laten zijn van het standaard lespakket. Als de regenbooggelden landelijk verdwijnen compenseren we die lokaal.

Den Bosch, jongeren- en studentenstad

In Den Bosch wonen zo'n 6000 studenten. 30.000 jongeren studeren er op het mbo, hbo en wo. We zijn een fijne studentenstad maar dat staat wel onder druk. Het vinden van een kamer is steeds moeilijker geworden, de huurprijzen gaan ondertussen door het dak. Veel ex-studenten zouden graag in Den Bosch willen blijven maar hebben moeite met het vinden van betaalbare woonruimte en een aansluitende baan. Ook het vinden van stages is niet altijd even gemakkelijk. En alhoewel met de (urban) activiteiten op de Tramkade en evenementen als Smèrrig er steeds meer aandacht is voor jongerencultuur valt ook hier nog een wereld te winnen. Te beginnen met een meerdaags IINTRO-festival dat studenten van alle niveaus kennis laat maken met elkaar, stad en onderwijsinstellingen

De jongeren- en studentenmonitor

Of het nu gaat over wonen, cultuur of werk we horen de stem van jongeren onvoldoende. Ook bij wijkgesprekken zien we doorgaans niet vanzelfsprekend veel jongeren. Daarom starten we samen met de Bossche Jongerenambassadeurs, studentenverenigingen Gremio Unio (HAS), Animoso (Avans) en jongerenorganisaties de jongeren- en studentenmonitor. Eens per jaar houden ze de Bossche politiek in het stadhuis de spiegel voor: wat is er nodig om Den Bosch klaar te stomen voor de toekomst? Daarnaast komt er een ambtenaar studentenzaken die als contactpersoon voor verenigingen helpt met het versterken van Den Bosch studentenstad

Meer woonruimte voor studenten

Studenten wonen vaak noodgedwongen thuis of betalen teveel geld voor te kleine kamertjes. Na hun opleiding verlaten ze onze stad omdat ze hier niet kunnen wonen. Als we jongeren aan onze stad willen binden zijn er dus voldoende studentenwoningen nodig. We bouwen daarom leegstaande kantoorpanden om tot betaalbare jongerenwoningen en plaatsen tijdelijke woningen en Tiny Houses om studenten hier een kans te bieden. De studentenhuisvesting rondom de onderwijsboulevard is daarnaast weinig inspirerend, daar willen we de kwaliteit en het campusgevoel vergroten.

Studenten inzetten bij maatschappelijke en commerciële vraagstukken

In samenwerking met maatschappelijke instellingen en welzijns- en zorgorganisaties en het Bossche bedrijfsleven betrekken we studenten bij het vinden van oplossingen voor maatschappelijke, commerciële en duurzaamheidvraagstukken. Dat is goed voor de CV van studenten, goed voor onze stad én biedt toekomstig baanperspectief voor jongeren die zo in aanraking komen met het Bossche netwerk.

Het stagetekort aanpakken

Geen stage vinden is voor veel studenten een groot probleem. Ze lopen vertraging op, halen hun opleiding niet en sluiten slechter aan op de arbeidsmarkt. Samen met onderwijsinstellingen zorgen we voor stagemakelaars die bij de gemeente, bij het bedrijfsleven en publieke organisaties stages fixen. Want een stageplek is niet alleen van groot belang voor onze studenten maar ook in het belang van onze samenleving.

Een bruisende onderwijscampus

De Bossche onderwijscampus kan beter. De volledige afsluiting van de onderwijscampus bleek niet haalbaar. Dat was een te grote belasting van de bewoners van het Paleiskwartier en aan het Julianaplein aan de andere kant van het spoor. Daarmee is een groenere, autoluwere en meer bruisende onderwijscampus niet van de baan. De komende periode maken we daar werk van.

Investeren in voldoende studieruimtes

Studenten en scholieren hebben te allen tijde een goede plek nodig om te kunnen studeren. Daarom zorgen we in overleg met de onderwijsinstellingen voor goede studieruimtes die ook in het weekend beschikbaar zijn. Deze fungeren tevens als ontmoetingsplek voor studenten wat noodzakelijk is voor een levende studentencultuur.

Studenten krijgen korting op culturele en sportvoorzieningen

Teveel studenten in Den Bosch passeren nauwelijks de Stationspasserelle van de onderwijsboulevard richting centrum of Tramkade. Dat is jammer want daarmee laten we teveel studenten niet voor altijd hun hart verpanden aan Den Bosch. Om studenten beter kennis te laten maken met de stad bieden we hen samen met culturele instellingen en sportvoorzieningen korting op activiteiten.

Wijk en dorpsbudget toegankelijk voor studenten

Het wijk- en dorpsbudget wordt tot op heden niet of nauwelijks gebruikt door jongeren en studenten. Daarom stellen we het wijk- en dorpsbudget ook open voor studentenactiviteiten.

Meer ruimte voor jongerencultuur

Dat de Kaaihal er niet gekomen is blijft doodzonde. Daarmee was er een unieke plek geweest om meer evenementen voor o.a. jongeren te organiseren. De nieuwe urban-hal in de spoorzone moet daarom in combinatie met de Tramkade voldoende ruimte bieden voor jongerencultuur en events. Bij de programmering van bestaande evenementen in de Bossche (binnen)stad moet er meer ruimte komen voor jongerencultuur. Daarbij betrekken we de jongeren- en studentenorganisaties.

Aandacht voor álle wijken en dorpen

De verschillen tussen de wijken groeien. De afstand tussen de Meerendonk en de Gestelse Buurt is letterlijk maar een slootje maar aan de ene kant van de sloot is de werkloosheid tien keer hoger, leven mensen zes jaar korter en vijftien jaar minder in goede gezondheid dan aan de andere kant van de sloot. Kinderen krijgen er een lager schooladvies en mensen voelen er zich minder veilig. We willen per wijk een verbeterplan maken met inwoners, organisaties en verenigingen. We lobbyen bij het rijk voor extra geld voor kwetsbare wijken en trekken er ook zelf meer geld voor uit. Zorgplekken verspreiden we over alle wijken. Sportclubs en verenigingen in zwakke wijken krijgen een streepje voor en bij nieuwbouw zorgen we voor een combinatie van sociale woningen en duurdere huur- en koopwoningen. Want samenleven doe je met elkaar.

De afgelopen maanden spraken we met inwoners, organisaties, wijk- en dorpsraden over wat er per wijk of dorp nodig is. Als aandachtspunten voor de wijkplannen nemen we alvast de volgende punten mee:

Empel

- Meer voorzieningen voor jongeren, overlast van jeugd voorkomen;
- Samen met ondernemers, inwoners en verenigingen als Exempel en d'n As zorgen voor meer leven in de brouwerij in het centrum zoals op de Brink;
- Een betere bereikbaarheid van voetbalclub Emplina om zo de parkeeroverlast terug te dringen;
- In de ochtend- en avondspits een snelle en frequente busverbinding tussen Empel en het Centraal Station;
- Maatregelen om de geluidshinder en luchtvervuiling door uitbreiding van de A2 tegen te gaan.

Engelen en Bokhoven

- Het behouden van de rustige en groene woonomgeving;
- Het op peil houden van de speelvoorzieningen voor de kinderrijke buurt;
- Goede bereikbaarheid van sportpark Engelen;
- Evenementen en recreatie rondom het Engelermeer met respect voor bewoners en het groen;
- We willen de nieuwbouw van een duurzaam watersportpaviljoen aan het Engelermeer mogelijk maken.

Graafsepoort

- Meer activiteiten in en met de buurt om de wijk mooier, groener en leefbaarder te maken;
- Aanpak van armoede, achterstand en problemen achter de voordeur;
- Meer ruimte voor sport, spel en jongerenactiviteiten in de buurt;
- Onveilige plekken in de wijk in samenspraak met bewoners aanpakken en toezicht op houden;
- Inzet op meer gemengde nieuwbouw met voldoende betaalbare woningen.

Groote Wielen

- Er komen in het seizoen zwemvoorzieningen bij de Groote Wielenplas;
- Met de wijk verkeershufters op de bekende plekken aanpakken;
- Betere ontsluiting voor het (spits)verkeer van- en naar de wijk;
- Een betere busverbinding die de groei van de Groote Wielen aan kan met in de ochtend- en avondspits een snelle en frequente busverbinding tussen de Groote Wielen en Station Rosmalen en het Centraal Station;
- Meer jongerenvoorzieningen voor 15-25 jarigen in de wijk en ondersteuning van Windkracht 5;
- In nieuwe delen van de wijk meer en sneller groen aanplanten.

Maaspoort

- Verbetering van de ontsluiting van Maaspoort door onder andere slimme verbindingen met het OV;
- De Schans helpen om het aantal activiteiten, vrijwilligers en financiën op orde te houden;
- Bij ProRail en NS blijven lobbyen voor een station op de Maaspoort;
- Maatregelen om de geluidshinder en luchtvervuiling door uitbreiding van de A2 tegen te gaan.
- Wij steunen Stichting Jeugdwerk Maaspoort (De Poort) met hun zoektocht naar een plek om hun activiteiten voor de wijk te kunnen uitvoeren i.s.m. hun vrijwilligers. Het jongerenwerk en de activiteiten in de wijk moeten weer op peil gebracht worden.

Muntel / Vliert

- Samen met de wijk, de speelgoeduitleen en vrijwilligers de levendigheid op het Taxandriaplein verder uitbouwen met veel activiteiten voor de kinderen uit alle milieus;

- Oog voor huidige én toekomstige bewoners bij het bouwen van betaalbare woningen in het Prins Hendrikpark. Met aandacht voor het groen, de recreatieve functie van het park en met verplaatsing van het tankstation;
- Het voorkomen van de uitverkoop van sociale woningen zodat de gemengde wijk niet verloren gaat.

Noord – Haren, Donk, Reit / Slagen/ Hambaken / Orthen

- Meer activiteiten in en met de buurt om de wijk mooier, groener en leefbaarder te maken;
- Versterking van Hambaken Connect, Noorderpoort Samen doen en andere wijk en buurt initiatieven die daarmee hun goede werk kunnen vergoten;
- Beter onderhoud van straten en groen in samenspraak met inwoners om de wijk te verbeteren;
- Een ontmoetingsplek voor alle generaties in de wijk;
- Versterking van de sportclubs in Noord die los van het sporten het sociale cement in de wijk smeden;
- Renovatie van de Haren gaat in goed overleg met de bewoners;
- Het versterken van het jongerenwerk en toezicht in de wijk om jongeren die uit dreigen te vallen eerder kansen te bieden en op de rit te krijgen;
- Maatregelen om de bestaande geluidshinder en luchtvervuiling maar ook als gevolg van de uitbreiding de A2 tegen te gaan.

Nuland

- Meer betaalbare woningen voor starters en jongeren in Nuland. Ook moeten ouderen een goede oude dag kunnen hebben in het eigen dorp. Dat vraagt om meer woningen en voorzieningen voor ouderen;
- Sportvoorzieningen op peil houden en verbeteren, de milieustraat in Kruisstraat blijft open;
- Het verkeer van en naar Heesch-West vraagt om een betere ontsluiting. Daarnaast is de ontsluiting met name in de spits onvoldoende en moet verbeterd. Een goede busverbinding vanuit Nuland naar station Rosmalen, station Oost en het Centraal Station is nodig;
- De milieustraat in Kruisstraat is belangrijk voor de inwoners van Rosmalen, Nuland en Vinkel. Die houden we dus open;
- Goed overleg met omwonenden over de opvang van vluchtelingen bij het Autotron zodat we overlast tot een minimum beperken;
- Oog voor en overleg met de bewoners bij uitbreiding van de activiteiten bij het Autotron.

Rosmalen

- Jongeren moeten in Rosmalen een betaalbaar huis kunnen vinden, ouderen in het dorp oud kunnen worden. Voor hen zijn er in Rosmalen meer woningen nodig. De tweede fase van de Grootte Wielen en de ontwikkeling van de Blokken (ten noorden van de Kruisstraat, ten westen van de Grintweg) nemen we snel ter hand;
- Rosmalen wordt snel ouder. We slaan de handen ineen met de seniorenraad die al eerder ideeën op schrift stelde om te zorgen dat de voorzieningen en woningen daarop worden aangepast;
- Het Sprokkelbosch verrommelt en vraagt om een plan. Wat de PvdA betreft staat de natuur, het landschap en de recreatiefunctie van het gebied voorop;
- De huisvesting van de Rosmalense Heemkundekring sleept maar voort. De komende periode vinden we voor deze belangrijke club een nieuwe plek in Rosmalen;
- Het nieuwe centrum van Rosmalen en de directe omgeving worden beter op elkaar afgestemd en waar nodig opgeknapt en met meer groen ingericht;
- Het huidige college heeft de Oostelijke landweg geschrapt. De verkeersproblemen in met name de spits rond de Grootte Wielen, de kern Rosmalen en Kruisstraat zijn daarmee niet opgelost. De ontsluiting moet beter en vraagt om een alternatief;
- De verkeerssituatie op de Driesprong, waar nog altijd auto's en brommers rijden terwijl dat niet mag, wordt aangepakt;
- In samenwerking met Perron-3, Number One, HEVO en andere verenigingen en organisaties houden we het aantal activiteiten voor jong en oud op peil zodat het karakter van het dorp Rosmalen behouden blijft;
- De milieustraat in Kruisstraat is belangrijk voor de inwoners van Rosmalen, Nuland en Vinkel. Die houden we dus open.

Vinkel

- Het bouwen van betaalbare woningen voor jonge starters en ouderen in Vinkel zodat je kunt blijven wonen in je eigen dorp;
- Het verkeer van en naar Heesch-West vraagt om een betere ontsluiting. Daarnaast is de ontsluiting met name in de spits onvoldoende en moet verbeterd. Een goede busverbinding vanuit Nuland naar station Rosmalen, station Oost en het Centraal Station is nodig;
- Samen met verenigingen en sportclubs het aantal activiteiten voor jong en oud op peil houden;
- Een goede oplossing voor de 100 permanente bewoners van de woningen in het Dierenbos;

- Inwoners van het Soperse bos blijven betrokken bij de ontwikkelingen richting een volwaardige woonwijk. Ook zijn ze een serieuze gesprekspartner m.b.t. toekomstige activiteiten bij het Autotron;
- De milieustraat in Kruisstraat is belangrijk voor de inwoners van Rosmalen, Nuland en Vinkel. Die houden we dus open;
- Goed overleg met omwonenden over de opvang van vluchtelingen bij het Autotron zodat we overlast tot een minimum beperken;
- De milieustraat in Kruisstraat is belangrijk voor de inwoners van Rosmalen, Nuland en Vinkel. Die houden we dus open.

West- Paleiskwartier/ Veemarktkwartier en Tramkade

- Uitvoering van een groene onderwijsboulevard;
- Aandacht voor de verkeersontsluiting van de groeiende wijk en het tegengaan van hufterig gedrag in het verkeer in deze drukke wijk;
- Een veilig en gezond woonklimaat waarbij bedrijven als de AVI en de Asfaltcentrale bij voorkeur worden verplaatst;
- Nieuwe stadsontwikkeling combineert wonen, werken én cultuur met voldoende oog voor betaalbare woningbouw;
- Op de tramkade komt er een permanente plek voor urban en World Skate Center en is het behouden van de energie van de startinitiatieven en betrokken jongeren een doel op zichzelf.

West- Boschveld/ Kruiskamp/ Schutskamp en Deuteren

- De aanpak van overlast door verkeershufters;
- Meer activiteiten in en met de buurt om de wijk mooier, groener en leefbaarder te maken;
- Versterking van Kruiskamp Ons Buurtje, de buurtvaders, van bewonersinitiatieven in het Buurthuis Deuteren, van de Copernikkel en de fietsenwerkplaats. Plek voor initiatieven zoals de Kledingbank West om de sociale cohesie in de wijk te stimuleren;
- Beter onderhoud van straten en groen in samenspraak met inwoners om de wijk te verbeteren;
- Een ontmoetingsplek voor alle generaties in de wijk;
- Versterking van de sportclubs in West zoals CHC die los van het sporten het sociale cement in de wijk smeden;
- Samenwerking met de veteranen van het Veteranen Ontmoetingscentrum Ouwe Stomp versterken als het gaat om het herdenken, vieren, delen en verwerken van ervaringen m.b.t. oorlog, vrijheid en vrede;

- Het versterken van het jongerenwerk en toezicht in de wijk om jongeren die uit dreigen te vallen eerder kansen te bieden en op de rit te krijgen.

Zuid, Meerendonk en Gestelse Buurt

- Niet beknibbelen op het geld dat nodig is voor de aanpak van de Gestelse Buurt, ook geen andere activiteiten van betalen. De buurt moet samen met de bewoners, de verenigingen, de armoedepartners, de politie, het welzijnswerk en de corporaties verbeterd!
- Stortplaats Groot Meerendonk beschikbaar maken voor goede en gemengde woningbouw en tijdelijke woningen in aanloop daar naartoe;
- Goed overleg met bewoners over het hostel en de voorziening langdurig verblijf in de polder zodat de opvang hier met net zo weinig overlast gepaard gaat als op oost;
- In samenwerking met ondernemers, buurt en verenigingen verlevendigen van de Zuiderpassage met mogelijkheden voor ontmoeting van jong en oud;
- Aandacht voor de parkeerdruk vanuit het centrum;
- Toestaan van meer evenementen in het Zuiderpark en de Pettelaarse Schans in overleg met omwonenden en met oog voor verkeers- en geluidshinder;
- Terugkeer van de zwemvoorzieningen bij de Zuiderplas. De BeachBar blijft behouden inclusief het unieke karakter en wordt eindelijk opgeknapt;
- Maatregelen om de geluidshinder en luchtvervuiling door uitbreiding van de A2 tegen te gaan.

Binnenstad

- Aanpak van overlast door verkeersshuffers en uitgaanspubliek;
- Voorkomen van leegstand en benutten van ruimte voor zowel wonen als winkelfunctie op creatieve manieren door samenwerking met o.a. VOLOP;
- Parkeervakken voor fietsen, gedragscampagne om fietsoverlast in het centrum te verminderen;
- Autoluwer maken van de binnenstad zodat ruimte benut kan worden voor een combinatie van groen, bewonersruimte en horeca in overleg met bewoners en ondernemers;
- In navolging van de succesvolle Bossche Zomer in overleg met alle partners kijken waar de stad meer ruimte biedt voor ontspanning, cultuur en vermaak;
- In samenwerking met zorgpartners, Novadic Kentron, Stichting Loods, de coffeeshops en de nachtopvang de opvang en dagbesteding van dakloze en verslaafde Bosschenaren zo regelen dat overlast verminderd.

**III. Stad van de toekomst:
duurzaam,
economisch sterk,
cultuurstad van het
zuiden**

Groen en duurzaam Den Bosch

De effecten van klimaatverandering zijn ook in Den Bosch steeds meer voelbaar. Langdurige droogte, heftige regenval, record na record wordt verbroken. Ondertussen is de luchtkwaliteit in ons deel van Brabant erbarmelijk. Een kind dat hier geboren wordt heeft minder (gezonde) levensjaren dan een kind elders in Nederland. Een schone en duurzame koers is daarom hard nodig. Er valt geen tijd te verliezen. Het moet duurzamer.

Onlosmakelijk verbonden met de klimaat- en energieopgave is de opgave om die omslag eerlijk te volbrengen. Als mensen met de kleinste inkomens, in de slechtste huizen het hardst getroffen worden en het minst in staat zijn om hun situatie te verbeteren is het niet zo gek dat ze klimaatmaatregelen als een bedreiging zien. Wie niet of nauwelijks rond kan komen heeft recht en reden om boos te zijn als klimaatsubsidies vooral belanden bij hen die wél de mogelijkheid hebben om hun huis te verduurzamen of een nieuwe elektrische auto te kopen. Wie rood staat kan niet groen doen.

Het stellen van ambitieuze doelen op weg naar klimaatneutraliteit en betaalbaarheid in 2030 en 2050 is niet voldoende. Een uitgewerkt tijdspad met afrekenbare tussendoelen is nodig. Minder CO₂-uitstoot, betere luchtkwaliteit, meer geïsoleerde huizen, betaalbare energielasten, meer duurzame werkgelegenheid en perspectief voor mensen met minder inkomen of vermogen: dat is een even mooi als noodzakelijk perspectief.

Ook is het zaak om de biodiversiteit in en om de stad te vergroten. We willen meer natuur, bodemherstel en een buitengebied waarin de gezondheid van mens en dier samengaan met duurzame veehouderij. Den Bosch voert voortvarend de ecologische stadsvisie uit en neemt de regie bij het ecologisch beheer van de stad. Last but not least willen we de manier waarop we ons verplaatsen gezonder en duurzamer maken. We stimuleren daarom fietsen, elektisch openbaar vervoer en deelmobiliteit.

Duurzaamheidsfonds voor mensen met minder inkomen en vermogen

Het isoleren van een oud huis, schone energievoorziening zonder gas, aanpassing naar warmtenet: het is duur en de investering betaalt zich pas na jaren terug. Die investering kunnen mensen met een klein inkomen en weinig spaargeld niet aan. Subsidies komen daardoor terecht bij mensen met een hoger inkomen en veel spaargeld. Dat moet anders. Daarom lanceren we een revolverend duurzaamheidsfonds voor mensen met een kleiner inkomen. We helpen met het voorfinancieren van duurzaamheidsmaatregelen, mensen lossen af met wat ze op hun maandlasten besparen. Zo helpen we het klimaat vooruit én mensen die dat nodig hebben.

Corporaties maken vaart met verduurzaming van de slechtste woningen

De energiearmoede in Den Bosch is het grootst in wijken als de Hambaken en de Kruiskamp. Daar staan de slechtst geïsoleerde woningen terwijl de bewoners het minste inkomen hebben. Die combinatie is funest bij stijgende energieprijzen. We maken prestatieafspraken met corporaties gericht op het zo snel mogelijk verduurzamen van de meest slechte woningen. Want de inwoners die daar wonen hebben onder de hoge energieprijzen het meest te lijden. Uitgangspunt is dat de woonlasten niet stijgen en idealiter zelfs iets moeten dalen. Zo is verduurzaming in het belang van ons allemaal.

De baten van verduurzaming zijn voor ons allemaal

Succesvolle verduurzaming begint bij het samen doen. Bij buurten, dorpen en inwoners die gezamenlijk verduurzamen. Daarom werken we wijk en dorpsgericht, leggen we op een slimme manier warmtenetten aan en zorgen we ervoor dat een groot gedeelte van de opbrengsten van duurzame energieopwekking en warmtenetten terecht komt bij de lokale gemeenschap. We stimuleren initiatieven waarmee mensen zelf de stap zetten tot verduurzaming zoals bij de coöperatie Bossche Windmolen West. We dragen zorg dat dergelijke initiatieven ook toegankelijk zijn voor mensen zonder veel spaargeld. Met energiecoaches, energieambassadeurs en energiecoöperaties heroveren we de zeggenschap en maken we het opwekken van onze energie weer tot wat het hoort te zijn: een nutsvoorziening van ons allemaal.

Stimuleren zon op dak, grootschalige zon en wind alleen waar nodig.

Iedereen weet dat we onze energieopwekking moeten verduurzamen. Waar we dat doen en hoe we dat doen bepaalt voor een groot deel of we in de omgeving op begrip of onbegrip voor ingrijpende energieprojecten kunnen rekenen. Uitgangspunt is dat de opbrengsten van duurzame opwekking voor een substantieel deel ten goede moeten komen aan omwonenden. Daarnaast moeten huizenbezitters en ondernemers gestimuleerd worden om waar mogelijk zon op dak te realiseren. We willen actief beleid om de verschillende dorpen en wijken aardgasvrij te maken. We zijn voor versneld onderzoek naar de mogelijkheden van aquathermie, aardwarmte, stadsverwarming en een waterstofnet binnen de gemeente. We stimuleren zon op dak en langs bijvoorbeeld de snelweg en beperken daarmee zoveel mogelijk de noodzaak van grootschalige wind- en zonneparken, In de Rosmalense polder komen niet meer molens dan nu gepland staan.

Groene wijken en dorpen

Een groene stad is een gezonde stad. De aanplant van bomen in wijken en dorpen, het tegengaan van versteende tuinen en daken, het aanleggen van gevelgroen: het is goed voor de luchtkwaliteit, het woongenot, voorkomt wateroverlast en helpt om de warmte

de stad uit te jagen. Dat blijven we dus stimuleren. Openbare parkeerplaats in de buitenruimte leggen we aan met zogenaamde groene tegels met "gewildgroei". Met inwoners van wijken maken we in wijkplannen afspraken over meer groen. De gemeente helpt, inwoners en wijk- en buurtinitiatieven zijn eigenaar. Initiatieven zoals de Heinistuin, de Graafse akker en de Rompertsebaantuin belonen en stimuleren we. Dat vergroot enthousiasme, kennis én het groen en de biodiversiteit.

Een gezond buitengebied met duurzame landbouw

Ons buitengebied maken we gezond door boeren te helpen bij verduurzaming. Uitbreiding van de intensieve veehouderij binnen een straal van 1 km van woningen staan we niet toe en er wordt gehandhaafd als de kwaliteit van water en bodem wordt bedreigd door bijvoorbeeld onverantwoorde lozingen of verboden gebruik van gewasbeschermers.

Duurzaam bouwen

In de Rosmalense polder, westelijk van de Grintweg, wordt door Brabant Wonen, Zayaz en hun partners een energieleverende woonwijk gebouwd met betaalbare huizen. Duurzaam bouwen heeft de toekomst. Bij renovaties van wijken zoals de Haren is het uitgangspunt dat huizen niet alleen beter geïsoleerd worden maar als het kan ook van het gas afgaan. Dat is beter voor het klimaat en voor de portemonnee van inwoners.

Prominente aandacht voor de fiets

De fiets wordt steeds belangrijker. Fietsen verkleint de CO₂ uitstoot, is goed voor de gezondheid en zorgt voor efficiënter gebruik van de openbare ruimte. Een fietsvriendelijke inrichting van de stad is daarom nodig. We willen meer fietsstraten waar de auto te gast is, bredere fietspaden om meer fietsverkeer te faciliteren en willen we zo min mogelijk twee-richting fietspaden aan één kant van de weg om de voorspelbaarheid in het verkeer te vergroten. Daarnaast optimaliseren we verkeerslichtafstellingen zodat deze afgestemd zijn op de fietser. Snelfietsverbindingen in de windstreken richting Utrecht, Eindhoven, Waalwijk, Tilburg en Oss breiden we samen met de provincie uit zodat de (elektrische) fiets een steeds beter alternatief wordt voor de auto. Bij alle stations en drukke winkel- en uitgaansgebieden willen we gratis overdekte en waar nodig bewaakte fietsenstallingen zodat fietsen nog aantrekkelijker wordt.

50 op hoofdwegen, 30 op de rest van de wegen

Om stad en dorpen schoner, veiliger en beter leefbaar te maken streven we naar een maximum snelheid van 30 kilometer per uur binnen de gehele bebouwde kom, met uitzondering van hoofdontsluitingswegen.

Beter openbaar vervoer

Op veel plekken is het openbaar vervoer nog geen goed genoeg alternatief voor de auto. Wie bijvoorbeeld in de Maaspoort woont deed er deur tot deur een klein uur over om op het station te komen. Daar hebben we gelukkig verandering in weten te brengen. Maar wie vanuit de Groote Wielen, Empel, Nuland en Vinkel met het OV wil reizen heeft teveel reistijd en pakt dus vaak de auto. Dat moet anders. Voor de langere termijn blijven we lobbyen bij Rijk, Prorail en NS voor een treinstation Maaspoort op de lijn naar Utrecht en een station Kruisstraat/ Nuland op de lijn naar Nijmegen. Aangezien dat verre toekomstmuziek is zijn snelle busverbindingen naar station Rosmalen en het Centraal Station noodzakelijk.

Elektrisch OV en bezorging

Ons openbaar vervoer, transport en bezorging willen we graag zo schoon mogelijk. Samen met vervoersmaatschappijen, taxicentrales en bezorgdiensten werken we samen aan duurzaam OV en bezorging. Daarbij houden we rekening met het tempo dat reëel is voor kleine zelfstandigen om te verduurzamen.

Beter benutten van elektrische deelauto's, scooters en fietsen

Commerciële aanbieders zien brood in elektrische deelmobiliteit in onze stad. Dat is mooi want dat maakt dat inwoners en bezoekers zich makkelijker en sneller kunnen verplaatsen. Een wildgroei aan verschillende aanbieders waar je steeds weer een andere app voor nodig hebt is echter onwenselijk. Samen met de aanbieders komen we tot één app waarmee je van alle deeldiensten gebruik kunt maken. Op straat wijzen we speciale parkeerplekken aan voor deelvervoer zodat overlast op de stoepen wordt teruggedrongen. Met grote werkgevers maken we afspraken over deelmobiliteit zodat werknemers de laatste kilometers vanaf het openbaar vervoer gemakkelijk op het werk kunnen komen zonder auto.

Slechte lucht in wijken en op scholen: meten is weten

Den Bosch en de omliggende dorpen liggen in een gebied waar veel fijnstof in de lucht zit. De delen van de stad die tussen de A2 en A59 ingeklemd liggen zijn nog veel beroerder. We hebben het niet zo door maar dat kost letterlijk (gezonde) levensjaren. Daarom willen we een dekkend meetnet naar luchtkwaliteit waarbij we uitgaan van de WHO-norm. Met Rijk en regio nemen we maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Ook op scholen is de luchtkwaliteit vaak slecht. We willen periodieke metingen en een verbeterplan om te zorgen dat schoolgaande kinderen opgroeien in een gezond schoolklimaat.

Een sterke economie in stad en regio

De coronacrisis bezorgt de economie grote schade. De impact op de cultuursector, de detailhandel, de horeca en de evenementensector was en is groot. Ondernemers in de binnenstad, jongeren met tijdelijke banen en zzp'ers zijn hard geraakt. Als in het voorjaar corona hopelijk weer gaat liggen brengen we samen met ondernemers, partners op de arbeidsmarkt en instellingen in beeld waar de pijn én de kansen liggen. Een nieuw college start wat ons betreft met een herstelagenda corona in samenspraak met de stad.

Werken aan een sterk Brabants vestigingsklimaat

Bedrijven en instellingen kiezen steeds vaker niet voor Den Bosch of Eindhoven, maar voor de Randstad of voor Brabant. Als tweede economische motor van Nederland is de aantrekkingskracht van onze provincie groot. Dat is niet vanzelfsprekend. Investerings- en bereikbaarheid, in kansrijke sectoren als data en kunstmatige intelligentie, in food en duurzame technologie, in werknemers die met hoofd en handen nodig zijn in de nieuwe economie vraagt om investeringen. Daarom versterken we de samenwerking in de regio. We kijken kritisch naar de overlap van de verschillende regionale samenwerkingsverbanden als Van Gogh Nationaal Park, Pact Brabant, BrabantStad, de arbeidsmarktregio en Agrifood Capital met als doel de samenwerking te versterken. Want een ding is zeker: een economisch sterke regio die een goed leven biedt voor onze inwoners bereiken we samen met de steden, de provincie, de bedrijven en de kennisinstellingen om ons heen.

Een sterkere positie in Den Haag en Brussel

Als Den Bosch hebben we een sterkere positie nodig in Den Haag en in Brussel. Geld voor de versnelling van de woningbouw, voor de aanpak van kwetsbare wijken, voor innovaties, mobiliteit en economische versterking vanuit het Nationaal Groeifonds – we grijpen te vaak mis. Dat betekent dat een nieuw stadsbestuur moet investeren in de lijnen met politiek-bestuurlijk Brussel en Den Haag, dat we de lobbykracht samen met de regio moeten vergroten, dat we al het moois én succesvol dat onze stad en regio te bieden hebben beter in de etalage moeten zetten. Want met een sterke politiek-bestuurlijke positie in land en Europa dienen we het welzijn van onze inwoners.

Meer dan een gastvrije stad

De Bossche binnenstad is geweldig, de regio prachtig, onze horeca behoort tot de fijnste van het land. Maar Den Bosch is ook vernieuwende cultuur, moderne architectuur en toonaangevende datastad. Nu we met de partners onze citymarketing versterken is de zaak juist ook die minder bekende kant én kansen van stad en regio over het voetlicht te brengen.

Nieuwe bedrijven zijn innovatief, duurzaam en sociaal

Niet alle bedrijvigheid is goed. Een distributiecentrum dat het landschap ontsiert en gebruik maakt van goedkope arbeidskrachten uit Oost-Europa die onder slechte omstandigheden leven en werken – dat willen we niet. Vervuilende asfaltboeren en keer op keer de fout in gaande schrootverwerkers willen we ook niet en zeker niet vlakbij plekken waar we wonen en ontspannen. We zetten daarom vooral in op 1) bedrijven die duurzaam en innovatief opereren; 2) op maakindustrie met potentie in de nieuwe economie; 3) op bedrijven die bijdragen aan werkgelegenheid voor mensen die extra ondersteuning nodig hebben. Hen steunen we bij het vinden van locaties, bij het werven, selecteren en begeleiden van nieuwe werknemers.

Steun aan slimme en sociale startups

We zagen het op de Tramkade waar we creativiteit, ondernemerschap, cultuur, innovatie en circulariteit bijeenbrachten: er ontstaan prachtige initiatieven en bedrijven als we ruimte bieden, los durven laten en experimenten toestaan. Juist in de spoorzone maar ook op nieuwe ontwikkellocaties is het zaak dat we niet alleen vierkante kilometers voor grootondernemers scheppen maar juist óók steun en betaalbare ruimte bieden voor bestaande en nieuwe slimme en sociale startups die passen in een nieuwe stad waar we op dezelfde plek wonen, werken en ontspannen.

Cultuurstad van het Zuiden - voor iedereen

Kunst en cultuur verrijken het leven. Het plezier van het samen maken, luisteren, kijken en genieten geeft kleur aan ons bestaan. Den Bosch heeft alles in zich om Cultuurstad van het Zuiden te zijn. We hebben prachtige podia en theaters met Theater aan de Parade, Willem II, MainStage en Verkadefabriek. We hebben bijzondere musea met het Noordbrabants Museum en het Design Museum. Gezelschappen als Theater Artemis en Panama Pictures hebben een reikwijdte ver buiten de Bossche vesting. Mensen komen van verre voor evenementen zoals Boulevard, IVC, Jazz in DukeTown, November Music, Festival Cement en Smèrrig. Onze amateurkunst bloeit in Oeteldonk, bij de Koninklijke Harmonie, Huis073, Exempel en in Zandhazendurp. We hebben veel moois in huis.

Wat de PvdA betreft is kunst en cultuur van en voor iedereen. Initiatieven als het Paleis voor de Volksvlijt, Opera op de Parade, de Bosch Parade, het Festival van het Levenslied en Den Bosch Zingt dragen we daarom een warm hart toe. Cultuurstad van het Zuiden is wat ons betreft een stad van cultuurmakers. De ambitie van de regionale muziekschool en Huis073 om ieder kind muziek te laten maken is er een die wij van harte delen. Met de kunstacademie hebben we een getalenteerde makers in huis die, samen met het Stedelijk Overleg Kunstenaars, terecht aandacht vragen voor voldoende expositieruimte. De ontwikkelingen in de Spoorzone en de Bossche Stadsdelta moeten benut om de Bossche Urban scene – van Worldskate Centre, Kings of Colors tot Cypher HQ een permanent thuis te geven wat past bij de kracht van deze jonge en vernieuwende beweging.

De cultuursector heeft magere jaren achter zich liggen sinds de landelijke en lokale bezuinigingen van tien jaar geleden. De ambitie om Cultuurstad van het Zuiden te zijn vraagt om versterking van professionele en amateurkunst. Richting het Rijk moeten we in Brabantstad-verband en met andere regiosteden actief de boer op voor het eerlijker laten landen van de nationale cultuursubsidies die voor het leeuwendeel in de randstad terecht komen. Maar ook lokaal zullen we de economisch belangrijke cultuursector moeten versterken met ruimte voor programmering, huisvesting en bijbehorende middelen. Samen met de Brabantse steden zetten we ons in om de nachttrein te realiseren die onze stad een extra boost kan geven.

Versterking van de cultuurfondsen

De keuzes van het Rijk en van een toekomstig college geven hopelijk lucht voor de lokale begroting. Dan moet ook het budget voor de cultuurfondsen groeien om de ambitie van

Cultuurstad van het Zuiden kracht bij te zetten. De PvdA vindt het daarbij belangrijk dat er ook extra geld gaat naar de lokale initiatieven in wijken en buurten, jongerencultuur en naar muziekeducatie voor kinderen. Juist een divers aanbod draagt bij aan toegankelijkheid van kunst en cultuur voor iedereen.

Urban in het hart van de spoorzone

Bij de ontwikkeling van de Spoorzone en de Bossche Stadsdelta krijgt urban de plek die het verdient met een urbanhal die ruimte biedt aan alle kunstvormen, evenementen en sporten uit de urban scene. We scheppen een broedplaats voor jong talent en een verzamelplek voor initiatieven en organisaties die zich bezighouden met urban cultuur. Van het World Skate Center tot Kings of Colors, van Dukebox tot Newskoolfest en Cypher HQ. We laten hen graag aansluiten bij de reeds aanwezige podia als Verkadefabriek, WII en Werkwarenhuis. Al deze meer of minder gevestigde culturele initiatieven verdienen een goede plek in het nieuw te ontwikkelen gebied, naast functies als wonen en werken.

Muziekles en cultuureducatie voor ieder kind

In samenwerking met onze culturele partners, Huis073, de regionale muziekschool en de scholen in onze stad en dorpen realiseren we muziekles en cultuureducatie voor ieder kind. Omdat samen muziek maken, het kennismaken met theater, kunst en cultuur de blik van kinderen verbreedt en talent helpt te ontwikkelen.

Pop-up kunst en cultuur in de Bossche straten, wijken en kernen.

Cultuur en evenementen willen we niet alleen in het centrum maar juist in alle wijken zien. Daarom zijn we voorstander van pop-up festivals en evenementen in wijken en dorpen, dat er kunst aanlooproutes op straat zijn richting onze musea, dat een urbanart en graffitiroute de stad opfleurt. Ook kan bureau Buurtavontuur met de wijk- en dorpsbewoners kunst en cultuur in de wijken organiseren – fysiek of digitaal. Datastad betekent ook meer digitale kunst in de openbare ruimte rondom SPARK en onze JADS; we zijn immers ook een datastad.

Designmuseum in de spoorzone

Het Noordbrabants museum in Den Bosch krijgt een collectie meesterwerken in eeuwig bruikleen van onder anderen Brueghel, Rubens, Mondriaan, Brancusi, Van Dongen, Picasso, Dali en Magritte. De unieke verzameling van JK Art Foundations bestaat uit 550 schilderijen en vraagt om extra expositieruimte die het museum kan vinden door de ruimte van het Design Museum te betrekken. Dat biedt tevens een kans voor het Design Museum wat met toonaangevende exposities de afgelopen jaren een sterke positie heeft verworven. Samen met de provincie dragen we als gemeente zorg voor een toonaangevende nieuwe locatie in het hart van de Spoorzone voor het Design Museum.

Werk- en expositieruimte voor kunstenaars en makers.

De positie van onze makers en kunstenaarscollectieven is de afgelopen jaren verslechterd, mede door de grote schaarste aan betaalbare werk- en expositieruimte in de stad. De stad heeft die kunstenaars juist hard nodig. We benutten leegstaand vastgoed en kantoorruimte voor het bieden van voldoende ruimte voor onze lokale makers bijvoorbeeld i.s.m. VOLOP. Bij de ontwikkelingen in de Spoorzone, de Bossche Stadsdelta en bij de Poeldonk (Hal Q) realiseren we ruimte voor culturele broedplaatsen.

Eerlijke beloning in de cultuursector

Te lage tarieven, slechte voorwaarden en gedwongen zelfstandigheid is tegenwoordig aan de orde van de dag in de cultuursector. Net als ieder anders verdienen ook culturele makers fatsoenlijke beloning. Met de Bossche cultuursector maken we afspraken over fatsoenlijke beloning van zelfstandigen en werknemers,

Snelloket voor jonge makers en initiatieven

We zien dat jonge cultuurmakers nieuw publiek weten aan te spreken, maar dat ze verdwalen in de bestaande bureaucratie en subsidiesystemen. Daarom moet ons kunstsubsidiestelsel toegankelijker worden. We zorgen voor een snelloket bij de gemeente en voor hulp en begeleiding door ervaren krachten.

Stadschroniqueur, stadsdichter, stadskunstenaar en stadsdebat

Onze stadschroniqueur en stadsdichter hebben de afgelopen jaren onze stad met regelmaat verrast, geconfronteerd, tot denken aangezet en bovenal: laten genieten. Juist door toegankelijke concepten als de stadsdichter, de stadschroniqueur, de stadskunstenaar en het stadsdebat georganiseerd door RUW worden kunst, cultuur en debat in de wijken gebracht. Daarom blijven we hier de komende jaren ruimte voor bieden.

Innovatieve kunstvormen promoten

We zijn trots op de culturele rijkdom in Den Bosch, maar willen de sector ook uitdagen om nieuwe kunstvormen te omarmen en toegankelijk te maken voor alle Bosschenaren, met daarbij bijzondere aandacht voor jongeren. Daarom focussen we extra op jonge makers en op innovatieve kunst en cultuur, om zo een breder en divers publiek te bereiken. Denk daarbij bijvoorbeeld aan spoken word-kunstenaars. Maar ook aan de queer art-scene. Kunst en cultuur kennen vele vormen en we moeten ze allemaal gaan ontdekken.

Meer cultuurcoaching vanuit Huis073

Cultuurcoaches op Bossche scholen zijn van grote meerwaarde. Ze stimuleren kinderen op school en leggen de verbinding met het cultuuraanbod in de vrije tijd. In samenwerking met Huis073 breiden we het aantal cultuurcoaches uit. Kunst en cultuur van en voor iedereen.

Cultuur voor iedereen & Koop een kaartje voor een ander

Met de Bossche stadspas maken we het voor inwoners in armoede mogelijk om musea en podia te bezoeken. Voor evenementen en bioscopen introduceren we met de armoedestichtingen een vrijwillig systeem van 1 halen 2 betalen. Dus koop jij een kaartje voor jezelf? Dan koop je ook (deels) een kaartje voor een inwoner met een kleine beurs.

Bedrijfsleven steunt cultuur

Veel bedrijven vestigen zich graag in Den Bosch vanwege het rijke culturele leven en zijn hier ook van harte bij betrokken. Dat stimuleren we met een Bossche 1%-regeling voor kunst en cultuur waarbij we ondernemers die zich hier vestigen of die hier ontwikkelen vragen een procent van die investering te laten landen in lokale kunst en cultuur.

Sporten en beweging voor iedereen

Zoveel mogelijk sportende inwoners. Dat is wat wij willen. Wat sporten is gezond én goed voor ons sociale leven. Mensen die sporten worden gezonder oud, hebben meer sociale contacten en zijn actiever. Dat komt omdat sporten garant staat voor meer beweging maar ook omdat we vaak sporten bij verenigingen. Wie op jonge leeftijd voetbalt bij de F-jes wordt later vaak zelf trainer, draait bardienst of wordt actief in het bestuur. Sport, verenigingsleven en ontmoeting zijn met elkaar verbonden.

Onze wijken en dorpen zijn rijk aan sportverenigingen. Maar dat de samenleving steeds individueler wordt zien we ook terug in het sporten. Het combineren van een drukke baan, kinderen, andere activiteiten en sporten in verenigingsverband wordt voor veel mensen steeds lastiger te combineren. Steeds meer mensen sporten individueel, steeds minder mensen die actief zijn bij een club zijn ook actief als vrijwilliger. Het ondersteunen van clubs wordt daarom steeds belangrijker.

Corona heeft verschillen tussen de clubs in de dorpen en die in de oude stadswijken vergroot. Voetbalclubs als Emplina, OJC, BLC en RKKS V Kruisstraat draaien uitstekend. Ze hebben veel leden, voldoende vrijwilligers en sponsors. Clubs als BVV, TGG, OSC'45 en CHC hebben het daarentegen op alle fronten moeilijk. Ook kiezen kinderen uit de omliggende wijken vaak voor een andere club. De sociale gevolgen in de wijken zijn groot als die clubs het niet meer redden. Daarom verdienen ze veel meer ondersteuning van de gemeente.

Sport en beweging voor iedereen vinden we een groot goed. Ook met een klein inkomen of met schulden moet je kunnen sporten. Daarnaast hebben we extra oog voor jongeren in kwetsbare wijken en voor mensen met overgewicht of een matige gezondheid. Topsportevenementen zoals de Vuelta steunen we omdat ze sport aantrekkelijk maken. Daarbij zorgen we dat ze zoveel mogelijk toegankelijk zijn voor al onze inwoners en het sportklimaat in wijken en dorpen versterken.

Iedereen kan sporten

Onze jongeren stimuleren we om lid te worden van een sportvereniging. Samen met de armoedestichtingen en het Jeugdfonds Sport & Cultuur bieden we ouders met een kleine portemonnee financiële ondersteuning zodat alle kinderen én ouders mee kunnen doen. Programma's als Bewegen voor Ouderen houden we overeind en i.s.m. het welzijnswerk, de brede Bossche scholen en de sportverenigingen maken we sporten in kwetsbare wijken extra aantrekkelijk.

Extra steun voor clubs in kwetsbare wijken

Minder leden, vrijwilligers en sponsoren. Clubs in kwetsbare wijken komen in een negatieve spiraal terecht als we niet uitkijken. Daarom zorgen we voor extra ondersteuning van deze clubs en richten we onze sportsubsidies zo in dat ze extra ten goede komen aan clubs in zwaar weer.

Ondersteuning bij vrijwilligerstaken, basisbanen bij sportverenigingen

Het lukt veel sportverenigingen vaak niet om voldoende vrijwilligers te vinden voor taken, zoals toezicht houden, het clubhuis bemannen en de velden onderhouden. Daarom ondersteunen we sportverenigingen om voldoende mensen te krijgen via ons vrijwilligersnetwerk. Ook introduceren we de basisbaan waarmee mensen die langdurig werkloos zijn aan het werk kunnen als bijvoorbeeld conciërge bij een vereniging.

Goede sportaccommodaties

Voor een aantrekkelijke club zijn goede sportvoorzieningen noodzakelijk. We helpen de sportverenigingen bij het versneld moderniseren en verduurzamen van hun accommodaties door middel van leningen en/of de aanvraag van subsidies.

Gezellig langs de lijn

We organiseren met de verenigingen trainingen van kader en trainer, zodat ze beter kunnen omgaan met agressie, asociaal gedrag en excessen op en rond de sportvelden. Want een gezond sportklimaat betekent dat we het gezellig houden langs de lijn.

FC Den Bosch terug in het hart van onze inwoners

De afgelopen jaren heeft onze voetbalclub lastige jaren gekend. Financieel, sportief en sociaal maatschappelijk had de club het zwaar. Inmiddels lijkt de weg naar boven voorzichtig gevonden maar die is kwetsbaar. Onze FC moet terug in het hart van onze inwoners, de band met het bedrijfsleven en het amateurvoetbal verder versterkt. Daarom werken we met de FC, de supporters, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties aan een vitaal FC Den Bosch. De gemeente moet niet aan de zijlijn afwachten maar meewerken aan het herstel.

Sporten in de wijk

We investeren in voorzieningen voor individuele sport en recreatie in de wijken en dorpen. Denk daarbij aan wandel-, hardloop en mountainbikeroutes in de open lucht, maar ook buitenfitness of yoga in de parken.

Een zwemdiploma voor ieder kind

We vinden dat ieder kind een zwemdiploma moet kunnen halen. Daarom organiseren we samen met de Bossche scholen schoolzwemmen voor alle leerlingen uit groep 5.

Zwemmen in onze zwemplassen

De Oosterplas en het Engelermeer zijn officiële zwemplassen met voorzieningen. Wij maken ons er al jaren hard voor dat ook de Zuiderplas en de Grootte Wielenplas volwaardige zwemvoorzieningen krijgen om recreatie en sport bij onze zwemplassen aantrekkelijker te maken. De BeachBar aan de Zuiderplas met haar unieke recreatieve karakter verdient een upgrade en goede sanitaire voorzieningen.

Veilige wijken en dorpen

Een aantrekkelijke stad is een veilige stad. In de meeste Bossche wijken en dorpen is de veiligheid op orde. Tegelijkertijd zien we dat de verharding op sommige plekken toeneemt, dat straatintimidatie, uitgaansoverlast en roekeloos (rij)gedrag grote impact hebben op het leven van onze inwoners. De nieuwjaarsrellen van afgelopen jaar veroorzaakten een terechte schok in onze gemeente: hoe kan het zo zijn dat je de stad waar je woont geweld aan doet? Dat je winkeliers die het toch al lastig hebben schade berokkent? Ook krijgen onze politieagenten, brandweerlieden en zorgmedewerkers te vaak met agressie te maken.

Minstens zo zorgelijk is de ondermijnende criminaliteit in Den Bosch. Een miljoenenindustrie waar de onder- en de bovenwereld zich met elkaar vermengen. Waar de drugshandelaar, de notaris en de elektricien bij betrokken raken en andere inwoners wegstaren of er (onder dwang) het zwijgen toe doen. We weten waarom mensen criminaliteit als uitweg zien: gemarginaliseerde gemeenschappen, kwetsbare wijken en kansarmoede zijn goede voorspellers van ondermijnende criminaliteit. Als we die cirkel niet weten te doorbreken gaat criminaliteit van generatie op generatie over.

Met ons sociale programma vóór wijken en jongeren en tégen armoede willen we de voedingsbodem voor criminaliteit wegnemen. Gelijktijdig moeten nietsontziende criminelen en mensen die het leven van een ander schade berokkenen worden aangepakt.

Bossche stadsmariniers en handhavers

De overheid moet terugkeren op die plekken waar onder- en bovenwereld zich vermengen. We nemen een voorbeeld aan de Rotterdamse aanpak met stadsmariniers: superambtenaren, speciaal door het college van burgemeester en wethouders aangesteld om de hardnekkige veiligheidsproblemen in wijken waar de veiligheid in het geding is op te lossen. Die gaan met de extra handhavers aan de slag in onze wijken. Door een combinatie van het kennen van de wijk, daadkracht, samenwerking en doorbreken van de schotten maken we onze wijken in samenwerking met buurtbewoners veiliger.

Veiligheidsplan voor kwetsbare wijken

Een plan van aanpak is nodig voor (delen) van buurten en wijken die dreigen af te glijden. Een te groot deel van onze wijken scoort zwak op veiligheid. Dat is zorgelijk. Sociale problemen, criminaliteit en (on)veiligheid zijn hier aan de orde of liggen op de

loer. Het eerste half jaar van het nieuwe stadsbestuur trekt de driehoek (burgemeester, korpschef, openbaar ministerie) deze wijken in om van de inwoners te horen wat er verbeterd kan en moet worden.

Aanpak ondermijnende criminaliteit

De aanpak van ondermijnende criminaliteit via opsporing, vervolging, inzet van de BIBOB, het Damocles-beleid, integrale handhaving en selectieve woningtoewijzing moet versterkt. Inwoners met een criminele achtergrond sluiten we bij woningtoewijzing in kwetsbare wijken uit, we sluiten drugspannen en werken met grootscheepse controles op criminaliteit en/of fraude. Daarvoor is extra capaciteit voor de politie en extra geld noodzakelijk waarvoor we van het rijk afhankelijk zijn. We werken samen met het RIEC en de Brabantse steden om de aanpak te verstevigen en de lobby richting het rijk voor extra middelen te voeren. Want de aanpak van ondermijnende criminaliteit slaagt alleen samen met rijk en regio.

Aandacht voor ons buitengebied

Ook de kwetsbaarheid van onze buitengebieden en kernen voor de oprukkende criminaliteit verdient onze aandacht. We zijn niet alleen een stedelijk gebied maar ook een plattelandsgemeente. De kwetsbaarheid van agrarisch ondernemers voor ondermijnende criminaliteit is de afgelopen jaren behoorlijk toegenomen.

Steun voor buurtpreventie

We geloven in de kracht van buurtpreventieteams. Wanneer buurtbewoners zich inzetten voor een betere buurt met minder inbraken, vandalisme en overlast, ondersteunen we hen en zorgen we voor korte lijntjes met de politie en handhaving, zodat het belangrijke werk van de buurtpreventieteams maximaal succesvol is.

Bossche top 100 aanpak

We pleiten voor de zogeheten 'top 100'-aanpak. De belangrijkste criminelen worden in de gaten gehouden, zodat ze zich bespied en bekeken voelen om hen zo te beletten strafbare feiten te plegen.

Meldpunt straatintimidatie

Vrouwen die worden nagefloten, homo's en transgenders die worden lastiggevallen – ook in onze wijken, dorpen en uitgaansgebieden komt het voor. Aangifte doen is een enorme stap waardoor we niet goed in beeld hebben hoe vaak het gebeurt. Dat het te vaak is weten we. Zowel voor slachtoffers als voor de gemeente en politie is het van belang dat we weten waar en hoe vaak straatintimidatie voorkomt. Zodat we slachtoffers

kunnen helpen en daders kunnen aanpakken. Daarom roepen we een laagdrempelig (online)meldpunt straatintimidatie in het leven.

Ondersteuning succesvolle buurtinitiatieven

We ondersteunen buurtinitiatieven in kwetsbare wijken die voorkomen dat jongeren afglijden, die mensen die uit de bocht vliegen er weer bij halen. Initiatieven zoals Hambaken Connect. Kruiskamp Ons Buurtje en de Marokkaanse buurtvaders zijn daarvoor van groot belang. Meer inzet van jongerenwerk en sociale partners is nodig.

Aanpak huiselijk geweld, loverboys en digitale agressie

Tijdens corona nam geweld achter de voordeur helaas stevig toe. Laagdrempelig melden, goede opvang en begeleiding van slachtoffers en hun kinderen is van groot belang. Ook moet er meer voorlichting komen op scholen over loverboys en de gevaren van de digitale wereld. Onze kinderen groeien op in een wereld die hun ouders vaak niet volledig kennen. Dat vraagt om meer aandacht.

Roekeloos rijden voorkomen en aanpakken

In de binnenstad maar ook in de wijken is het soms een gruwel: hardrijders die met gevaar voor voetgangers, fietsers en andere automobilisten de straat onveilig maken. De befaamde 'hardrij-rondjes' doorbereken we waar mogelijk, we nemen meer snelheidsvertragende maatregelen en waar nodig zetten we in op extra handhaving.

Reguleren wietteelt

Wij zijn voor het experimenteren met het reguleren en legaliseren van wietteelt. Den Bosch sluit zich aan bij de andere grote steden in Brabant die hiermee aan de slag willen.

Overlast van treinverkeer en vervoer van gevaarlijke stoffen tegengaan

Toename van geluid, trillingen en vervoer van risicovolle stoffen door Rosmalen en Den Bosch staat op gespannen voet met de belangen van omwonenden en met de wens om langs het spoor meer woningen te bouwen. Dat vraagt om maatregelen tegen geluid- en trillinghinder en goede waarborgen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het vervoer van gevaarlijke stoffen moet beperkt en groei van het goederenvervoer per spoor door stedelijke gebieden willen we tegengaan. We zetten in op veilig treinverkeer, compensatie en zo min mogelijk geluid en trillingsoverlast voor omwonenden. Samen met de Brabantse steden voeren we hiervoor een actieve lobby richting het rijk.

Cybercriminaliteit en digitale veiligheid

De digitale wereld neemt bezit van onze openbare ruimte. Cybercriminelen proberen door te dringen in bedrijven en publieke instellingen om zo tot afpersing over te kunnen gaan. Ook neemt het aantal gebruikte sensoren fors toe om te meten waar mensen zich

ophouden, hoe ze zich voortbewegen, waar ze parkeren etc. Daarmee komt de privacy van mensen potentieel in het geding. Ook het gebruik van algoritmes in opsporing van fraude en potentiële criminaliteit kent een keerzijde zoals de toeslagenaffaire pijnlijk duidelijk heeft gemaakt. Het tegengaan van cybercriminaliteit, het beschermen van privacy bij het gebruik van data, sensoren en algoritmen staat echter nog in de kinderschoenen. Den Bosch als datastad maakt een speerpunt van digitale veiligheid en start met de ontwikkeling van digitaal veiligheidsbeleid.

IV. Investeren in de toekomst

Financiën: investeren in de toekomst van mensen, voorzieningen en wijken

Onze ambities met Den Bosch en de omliggende dorpen zijn groot. Dat vraagt om een solide en sociale begroting met ruimte voor investeringen, met behoud van degelijk begroten. Daarbij zijn we voor een stevig deel afhankelijk van het rijk. De afgelopen jaren hebben gemeenten er veel taken bijgekregen maar te weinig middelen. De keuzes van het nieuwe Kabinet verbeteren die situatie nauwelijks. Extra geld voor woningbouw? Een sigaar uit eigen doos. Want dat geld halen we bij de schatkist van alle gemeenten weg om in enkelen meer te kunnen bouwen. Extra geld voor jeugdzorg? Het nieuwe Kabinet schuift de uitspraken van de arbitragecommissie terzijde en bezuinigt in een onhaalbaar tempo voor gemeenten op de jeugdzorg. Het eindelijk schrappen van de bezuiniging gemoeid met de nooit geschiedde opschaling van gemeenten? Alleen voor de komende paar jaar waardoor gemeenten langjarig nog altijd in het rood staan.

Daarmee hebben we lokaal keuzes te maken. Allereerst houden we een aantal gemeentelijke programma's kritisch tegen het licht. Op bijvoorbeeld infrastructurele projecten en onderhoud, representatie van het college, de inzet van gemeentelijke subsidies voor evenementen als Indoor Brabant, de alsmaar stijgende lasten voor regionale samenwerkingen (terwijl de lokale begrotingen krimpen) zijn besparingen mogelijk en wenselijk.

Daarnaast kijken we ook naar de inkomsten van onze gemeente. De afgelopen jaren werd er bezuinigd op wijkgebouwen, sportclubs, het leerlingenvervoer voor kinderen met een beperking etc. Bezuinigingen die we als PvdA met steun van nagenoeg de hele raad uiteindelijk hebben weten te verzachten. Voorkomen konden we ze echter niet omdat in het Bossche begrotingsbeleid het percentage woonlasten stelselmatig verlaagd wordt. In plaats van dubbeltjes tot enkele euro's te vragen van velen werd er de afgelopen jaren ingezet om honderden tot duizenden euro's te vragen van enkelen.

Of we nu ruimte willen vinden om te investeren of bezuinigingen willen voorkomen: die keuze moet eerlijker. We hebben inmiddels bijna de allerlaagste lasten van alle grote steden. Ten koste van ons sociale beleid. De komende jaren begroten we eerlijker. We houden de woonlasten onder het gemiddelde van de grote steden maar maken wel ruimte om wijken, verenigingen, sportclubs, inwoners in armoede en onze cultuurmakers te ondersteunen. Die dubbeltjes tot euro's per inwoner per jaar zijn welbested.

Eerlijk begroten betekent ook dat de hondenbelasting een doelbelasting wordt. De toeristenbelasting verhogen we naar een tarief van 5 procent per overnachting net zoals men in bijvoorbeeld Utrecht gewoon is. Ook houden we de niet dekkende tarieven en niet geïnde belastingen tegen het licht. Zo is het niet meer dan logisch dat mensen met een tweede huis in Den Bosch lokale lasten betalen. Iets wat nu niet het geval is.

Ook screenen we onze reserves. In totaal heeft Den Bosch een reserve van ruim 500 miljoen opgepot, het dubbele van de norm voor steden van onze omvang. We behouden een bovengemiddeld solide reserve maar bekijken ook de mogelijkheid om een deel van die middelen in te zetten (waar mogelijk revolverend) voor economie- en structuurversterkende investeringen in bijvoorbeeld stadsontwikkeling en verduurzaming. Dat geldt ook voor de vrijvallende Essent-middelen. In 2024 valt een tranche van 50 miljoen euro vrij (in 2029 een laatste tranche van 50 miljoen). Ook die middelen worden aangewend voor structuurversterkende investeringen, waar mogelijk revolverend, om de woonopgave en een betaalbare energietransitie te financieren. Want kost gaat voor de baat uit.